

La urbanització dispersa i el model de territori

La urbanització dispersa i el model de territori

La galeria d'impactes ambientals de la urbanització dispersa sobre el territori és molt àmplia però alguns temes són d'obligada menció, com el consum de sòl o recursos naturals com l'aigua; l'augment exponencial del parc de vehicles; o el major risc d'incendi que representa el desplaçament de la frontera urbana que la urbanització dispersa significa. Una sèrie de riscos territorials que depassen sempre els límits municipals. És per això que la presentació de resultats comença amb una anàlisi de la producció d'habitatge unifamiliar a escala supramunicipal tot analitzant grans paquets de territori establerts segons la morfologia i característiques del territori o segons l'existència d'infraestructures viàries de rellevància.

D'altra banda, el model de poblament que resulta de la urbanització dispersa està íntimament relacionat amb canvis en la cultura i l'estil de vida. En aquest sentit, es proposen alguns resultats que aporten informació sobre com alguns trets de l'estil de vida suburbà es poden trobar als municipis de la província de Barcelona: en aquest sentit, es presenta una anàlisi de l'expansió creixent dels espais d'oci multiplex i una proposta de redefinició de l'anàlisi de la geografia electoral a la província de Barcelona a partir de la consideració del vot procedent de les diferents tipologies edificatòries.

Tant les variables ambientals com les culturals expliquen com és el model de territori que resulta de l'expansió de la urbanització dispersa.

La urbanització dispersa i el model de territori

Es presenten a continuació cinc problemàtiques concretes derivades de l'expansió de la urbanització dispersa a la província de Barcelona i que mostren la importància del territori residencial pel que fa a la definició del model de territori:

1. La urbanització dispersa, l'ocupació del territori i el planejament urbanístic
2. La urbanització dispersa i les dinàmiques territorials d'abast supramunicipal
3. La urbanització dispersa i el sistema d'infraestructures viàries
4. La urbanització dispersa i la insostenibilitat ambiental
5. La urbanització dispersa i l'estil de vida suburbà

1. La urbanització dispersa, l'ocupació del territori i el planejament urbanístic

Com es deia al començament, és veritat que les urbanitzacions legals i il·legals construïdes a la primera i, en menor mesura, a la segona corona metropolitanes durant les dècades dels seixanta i setanta constitueixen un tipus d'urbanisme al marge de la planificació en moltes ocasions. En canvi, les promocions de cases aïllades i adossades que s'han anat desenvolupant de forma intensiva a partir de finals dels anys vuitanta i que han estat objecte d'aquesta recerca palesen un tipus d'ocupació del territori que s'ha esdevingut dins dels marges de la legalitat urbanística i, per tant, correspon en gran mesura a Plans Parciais que s'han anat desenvolupant amb un clar contingut residencial de tipus unifamiliar.

Pel que fa al consum de sòl, la urbanització dispersa i les tipologies d'habitatge unifamiliar multipliquen la quantitat de territori urbanitzat. Això deriva, òbviament, de les característiques morfològiques d'aquesta mena d'habitatge però, sobretot, de la galeria de nous usos del sòl que apareixen acompanyant la residència suburbana.

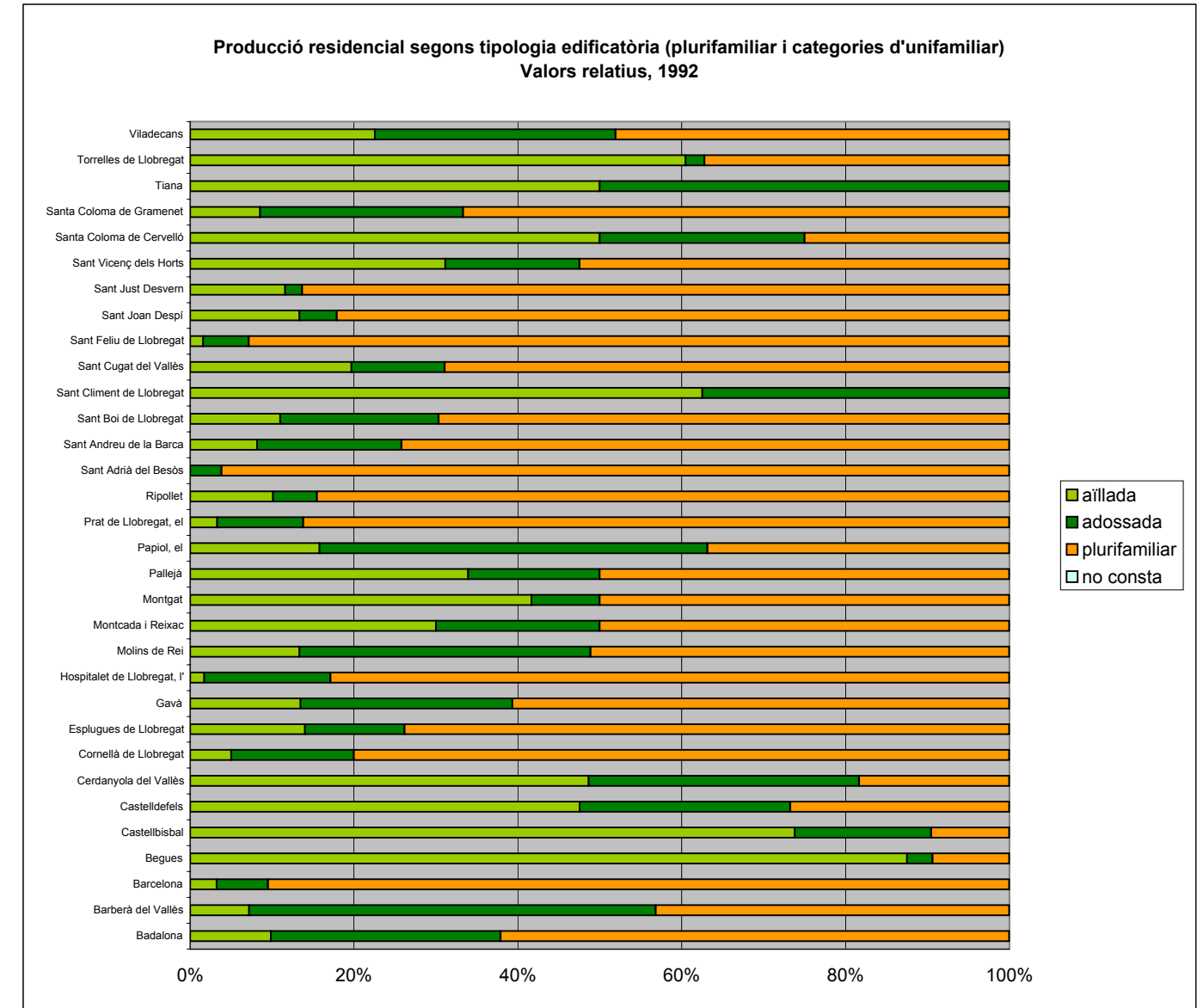
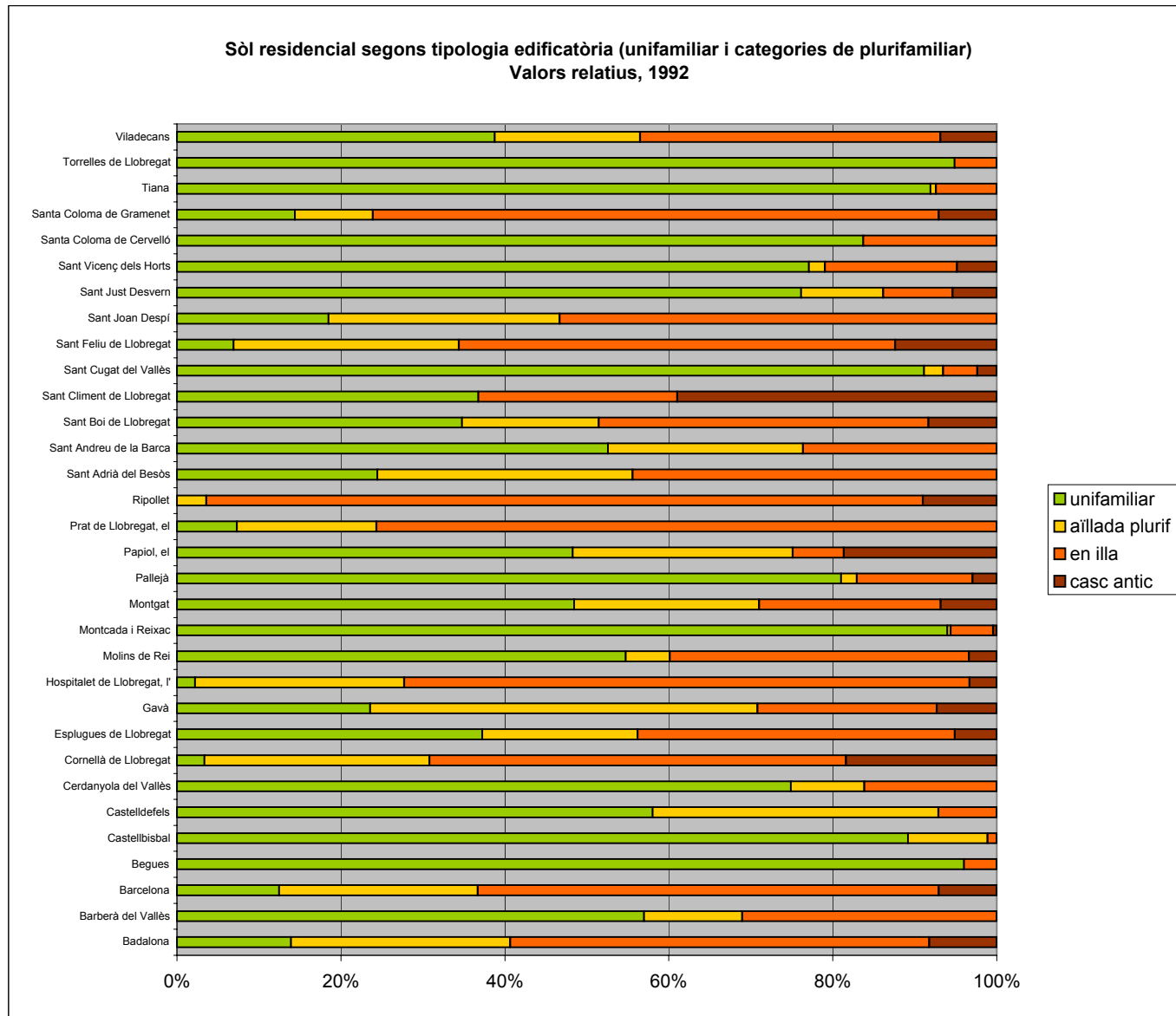
Si es posa en relació l'ocupació de sòl a partir del desenvolupament de Plans Parciais amb la producció residencial segons tipologia edificatòria es poden avaluar les hectàrees de sòl que ha esdevingut urbanitzat des del 1987 i comparar-les amb el tipus de producció residencial que ha caracteritzat cada municipi.

Algunes dades derivades d'aquesta anàlisi són certament interessants:

Pel que fa al consum de sòl vinculat amb el planejament urbanístic, els municipis de grandària petita-mitjana, entre 1.000 i 10.000 habitants van desenvolupar un total de 367 Plans parciais entre 1987 i 2001 mentre que tota la resta de municipis més grans varen desenvolupar un total de 369, és a dir, només dos més. La superfície total que aquests Plans parciais han representat també dóna una bona idea de quant important ha estat la participació de les ciutats intermèdies i petites en el procés d'urbanització durant les dues últimes dècades. Així, en el període esmentat, a les ciutats entre 1.000 i 10.000 habitants s'han urbanitzat un total de 4.651 ha mentre que als municipis de major grandària entre 10.000 i 50.000 habitants s'han urbanitzat 3.942 ha.

Aquestes dades mostren clarament la gran importància d'aquests territoris com llocs de creixement urbà i ocupació del sòl. Alguns exemples concrets poden il·lustrar millor aquestes dinàmiques: Sant Vicenç de Montalt, amb 9 Plans parciais i un total de 109 ha és el municipi entre 1.000 i 5.000 habitants que més destaca. En el cas del grup de municipis entre 5.000 i 10.000 habitants, Sant Esteve Sesrovires, Cervelló, la Roca del Vallès, Abrera i Castellbisbal són els municipis que presenten els màxims volums de sòl urbanitzat. En total sumen 28 Plans Parciais que representen un consum de sòl equivalent a 1.300 ha, el 10% de tot el consum de sòl que representa la totalitat de Plans parciais desenvolupats a la província de Barcelona entre 1987 i 2001. Es tracta, en tots els casos, de municipis amb importants produccions d'habitatge unifamiliar. De fet, excepte la Roca, tots ells es troben al grup dels 80 municipis que produeixen més habitatge unifamiliar – en particular aïllat – a la província de Barcelona.

Comparació de la ocupació de sòl residencial amb la producció d'habitatge segons tipologia. Municipis de la regió de Barcelona, 1992

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de *Dinàmiques metropolitanes a l'àrea i la regió de Barcelona. Àrea Metropolitana de Barcelona, Mancomunitat de Municipis, 1995.*

Font: elaboració pròpia a partir de les dades facilitades pel Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Barcelona

Ocupació del sòl segons planejament i producció residencial segons tipologia edificatòria (1987-2001)

	No. PP	Superfície (ha)	Ús residencial (nº habitatges)	Habitants
0-1.000	41	409	119	15.033
1.000-5.000	182	1.697	11.741	182.968
5.000-10.000	185	2.954	21.926	310.997
10.000-50.000	242	3.942	51.422	911.061
50.000-100.000	99	2.203	27.938	623.459
>100.000	28	733	15.694	2.412.660
Total	777	11.937	128.840	4.456.178

Municipis de 0-1.000 habitants

MUNICIPI	Any (PP)	No. PP	Superfície (ha)	Règim del sòl	Ús residencial (nº habitatges)	Habitants
Castell de l'Areny	1996	1	4	UP	20	58
El Brull	1994	1	28	UP	74	186
Campins		3	27		95	294
L'Estany	2001	1	8	UP		403
Castellcir		3	67		233	406
Òrrius		2	3		15	463
Les Cabanyes	1991	1	7	UP	42	570
Jorba	1995	1	8	UP	46	605
Santa Maria de Martorelles	1996	1	3	UP	21	690
Pacs de Penedès	1988	1	8	U		704
Sant Cugat Sesgarrigues		2	26		107	755
Sant Martí de Centelles		2	25		195	772
Fogars de la Selva		5	19		21	806
Gualba		2	44		112	830
Santa Eulàlia de Riuprimer	1995	1	7	UP	180	863
Figaró-Montmany	1988	1	2	UP		873
Vilobí del Penedès		2	19			917
Guardiola de Berguedà		2	4			940
Sant Iscle de Vallalta	2000	1	7	UP	82	944
Castellgali		6	80		172	966
Santa Maria d'Oló	1995	1	4	UP	47	990
Sant Martí de Tous	1990	1	9	UP		998
TOTAL		41	409		119	15.033

Municipis de 1.000-5.000 habitants

	No. PP	Superfície (ha)	Ús residencial (nº habitatges)	Habitants
0-1.000	41	409	119	15.033
1.000-5.000	182	1.697	11.741	182.968
5.000-10.000	185	2.954	21.926	310.997
10.000-50.000	242	3.942	51.422	911.061
50.000-100.000	99	2.203	27.938	623.459
>100.000	28	733	15.694	2.412.660
Total	777	11.937	128.840	4.456.178

MUNICIPI	Any (PP)	No. PP	Superfície (ha)	Règim del sòl	Ús residencial (nº habitatges)	Habitants
Vallbona d'Anoia		2	15		178	1.027
Olesa de Bonesvalls		3	19		458	1.056
Sant Bartomeu del Grau	1996	1	1	UP	13	1.106
Torrellaví	2000	1	7	UP	123	1.123
Olost	1993	1	1	UP	22	1.158
Castellví de Rosanes		4	36		129	1.195
Font-rubí	1993	1	5	UP	52	1.262
Callús		3	12		66	1.338
Vallgorguina		3	42		18	1.430
La Granada		5	34		376	1.432
Els Hostalets de Pierola	1991	1	12	UP	145	1.454
Sant Esteve de Palautordera		2	22		255	1.484
Castellet i la Gornal		2	32		216	1.488
Mediona	1993	1	10	UP	150	1.503
Casserres		2	7		51	1.528
Vallromanes		2	30		213	1.545
Folgueroles	1992	1	6	U	169	1.693
Torrelles de Foix		2	9		111	1.713
Sant Llorenç d'Hortons	1995	1	3	UP	97	1.758
La Pobla de Claramunt		4	26		94	1.790
Sant Quintí de Mediona		2	22		131	1.791
Sant Vicenç de Torelló	1990	1	9	UP	180	1.806
Avià	1999	1	4	UP	11	1.893
Sant Cebrià de Vallalta		2	12		248	1.951
Gurb		8	63		422	1.955
Sant Quirze de Besora		2	9		64	1.970
Santa Eugènia de Berga		1	3	UP	5	1.973
Caldes d'Estrac	2001	2	11		117	1.974
Calldetenes		2	22		102	1.998
Avinyó		3	24		95	2.019
Castellterçol		4	11		131	2.031
Sant Pere de Riudebitlles		1	2	UP	208	2.086
Santa Susanna	2001	2	23		65	2.090
Bagà		2	15		56	2.115
Sant Salvador de Guardiola		2	14		292	2.156
Canyelles		2	15		135	2.158
Sant Pere de Torelló	1993	1	9	UP	72	2.188
Sant Julia de Vilatorrada		5	32		371	2.414
Olièrdola		4	46		221	2.422
Collbató		4	59		423	2.429
Sant Martí Sarroca		3	29		83	2.448
La Torre de Claramunt		3	17		116	2.519
Monistrol de Montserrat		1	11	UP	131	2.521
Vilanova del Vallès	1988	4	90		872	2.540
Subirats	1995	1	24	UP	257	2.576
Seva	2001	1	28	UP	257	2.578
Prats de Lluçanès		2	11		119	2.687
El Pont de Vilomara i Rocafort		2	32		450	2.688
Òdena		4	67		176	2.691
Les Masies de Voltregà	1997	1	4	UP	452	2.873
Castellbell i el Vilar		2	61		291	2.913
Calaf		2	32		246	2.975
Sant Hipòlit de Voltregà	2001	1	2	UP	304	3.047
Sant Climent de Llobregat	1989	1	5	U	314	3.140
Vacarisses		4	48		110	3.173
Balenya	1997	2	13	UP	321	3.213
El Papiol		2	18		142	3.314
Torrelles de Llobregat	1999	1	1	UP	48	3.759
Cabrera de Mar		3	17		164	3.763
Sant Antoni de Vilamajor		5	30		173	3.829
Sant Vicenç de Montalt		9	109		1.155	3.847
Sant Pol de Mar		8	58		699	3.927
Puig-reig		6	24		498	4.188
Moia		1	12	UP	434	4.344
Artés	1993	2	20		54	4.520
Sant Feliu de Codines		2	71		58	4.530
Gelida		3	23		160	4.571
Begues		2	34		245	4.697
Gironella		3	12		50	4.858
Capellades		3	11		64	4.881
Martorelles		3	24		37	4.906
Santa Eulàlia de Ronçana		2	25		129	4.950
TOTAL		182	1.697		11.741	182.968

Municipis de 5.000-10.000 habitants

	No. PP	Superfície (ha)	Ús residencial (nº habitatges)	Habitants
0-1.000	41	409	119	15.033
1.000-5.000	182	1.697	11.741	182.968
5.000-10.000	185	2.954	21.926	310.997
10.000-50.000	242	3.942	51.422	911.061
50.000-100.000	99	2.203	27.938	623.459
>100.000	28	733	15.694	2.412.660
Total	777	11.937	128.840	4.456.178

MUNICIPI	Any (PP)	No. PP	Superfície (ha)	Règim del sòl	Ús residencial (nº. habitatges)	Habitants
Santa Margarida i els Monjos		3	31		1.193	5.042
Polinyà		2	28		970	5.145
Roda de Ter	2001	1	3	UP	65	5.210
Cabrils		9	35		359	5.219
Taradell		4	30		232	5.270
Lliçà de Vall		2	30			5.353
Cardona	1992	1	23	UP	785	5.401
Sant Esteve Sesrovires		4	263			5.410
Navàs	2000	1	9	UP		5.435
Teià		2	8		86	5.450
Santpedor		3	33		402	5.492
Masquefa	1990	1	31	UP		5.500
Santa Coloma de Cervelló		2	47		1.177	5.557
Centelles		6	46		221	5.822
Palafolls		16	77		596	5.917
Sentmenat		7	40		637	5.921
Sant Fruitós de Bages		6	87		527	5.936
Súria		3	12		76	6.022
Tona		3	28		480	6.072
Tiana		5	29		542	6.082
L'Ametlla del Vallès	1993	1	5	UP	26	6.133
Cervelló		3	148		464	6.200
Viladecavalls		5	78		119	6.383
Santa Maria de Palautordera		7	80		803	6.442
Arenys de Munt		1	44	UP	80	6.665
Sallent	2001	2	47			7.004
Sant Vicenç de Castellet		5	37		56	7.008
Matadepera		3	80		358	7.190
Linars del Vallès		6	52		736	7.238
Cubelles		5	76		790	7.326
La Roca del Vallès		7	287		649	7.748
Sant Andreu de Llavaneres		7	71		761	7.833
Vilassar de Dalt		5	28		250	7.904
Montgat	1997	1	49	UP	844	8.335
Pallejà		3	35		1.127	8.399
Alella		3	12		215	8.470
Montmeló		3	58		426	8.592
Abreva		7	210		1.702	8.624
Santa Margarida de Montbui		2	8		501	9.064
Premià de Dalt		6	36		248	9.114
Castellbisbal		7	392		1.793	9.128
Sant Joan de Vilatorrada		3	20		202	9.336
Sant Sadurní d'Anoia		7	89		1.122	9.843
Vallirana	1990	1	65	UP		9.866
Argentona		4	57		306	9.896
TOTAL		185	2.954		21.926	310.997

Municipis de 10.000-50.000 habitants

	No. PP	Superfície (ha)	Ús residencial (nº habitatges)	Habitants
0-1.000	41	409	119	15.033
1.000-5.000	182	1.697	11.741	182.968
5.000-10.000	185	2.954	21.926	310.997
10.000-50.000	242	3.942	51.422	911.061
50.000-100.000	99	2.203	27.938	623.459
>100.000	28	733	15.694	2.412.660
Total	777	11.937	128.840	4.456.178

MUNICIPI	Any (PP)	No. PP	Superfície (ha)	Règim del sòl	Ús residencial (nº. habitatges)	Habitants
Piera		3	57		191	10.048
Tordera		13	352		2.909	10.116
Vilanova del Camí		5	50		390	10.194
Lliçà d'Amunt	2000	1	9	UP	81	10.629
Canet de Mar		4	43		332	10.778
Palau-solità i Plegamans		16	239		2.426	11.384
La Llagosta	1990	1	7	U	400	12.042
Torelló		4	49		20	12.286
Sant Celoni		7	76		1.874	12.700
Cardedeu		13	110		866	12.792
Arenys de Mar		5	48		368	12.835
Montornès del Vallès		7	164		734	12.868
Canovelles		6	46		1.238	12.912
Les Franqueses del Vallès		13	197		1.568	13.007
Cataluña		3	73		1.582	13.694
Sant Quirze del Vallès		5	179		2.229	13.727
Caldes de Montbui		6	118		648	13.848
Sant Just Desvern		2	8		130	13.870
Malgrat de Mar		2	6		453	14.367
Berga		3	21		362	14.678
Vilassar de Mar		4	41		461	17.369
Manlleu		4	60		497	17.532
Olesa de Montserrat		7	78		1.153	17.987
Castellar del Vallès		4	43		821	18.255
Esparreguera		3	54		755	18.290
Sitges		4	51		1.118	19.893
Santa Perpètua de Mogoda		7	200		1.042	20.479
Molins de Rei		5	65		1.624	20.639
Pineda de Mar		5	17		431	21.074
Sant Andreu de la Barca		6	32		1.611	21.933
Martorell	1994	1	20	U	1.381	23.023
Sant Pere de Ribes		4	361		2.224	23.134
Sant Vicenç dels Horts		10	44		1.181	24.694
Montcada i Reixac		5	77		1.818	28.295
Sant Joan Despi		3	43		2.386	28.772
Ripolllet		2	45		950	30.235
Vilafranca del Penedès		11	173		3.148	31.248
Vic		10	186		2.186	32.703
Igualada		2	35		275	33.049
Gavà	1996	10	184	UP	1.994	39.815
Sant Feliu de Llobregat		7	144		2.905	40.042
Mollet del Vallès		2	28		630	42.270
Esplugues de Llobregat		2	9		278	45.127
Castelldefels		5	101		1.752	46.428
TOTAL		242	3.942		51.422	911.061

Municipis de 50.000-100.000 habitants

	No. PP	Superfície (ha)	Ús residencial (nº habitatges)	Habitants
0-1.000	41	409	119	15.033
1.000-5.000	182	1.697	11.741	182.968
5.000-10.000	185	2.954	21.926	310.997
10.000-50.000	242	3.942	51.422	911.061
50.000-100.000	99	2.203	27.938	623.459
>100.000	28	733	15.694	2.412.660
Total	777	11.937	128.840	4.456.178

MUNICIPI	Any (PP)	No. PP	Superfície (ha)	Règim del sòl	Ús residencial (nº habitatges)	Habitants
Granollers		11	210		1.880	53.105
Cerdanyola del Vallès		3	80		445	53.343
Vilanova i la Geltrú		5	53		1.598	54.230
Viladecans		13	164		4.433	56.841
Sant Cugat del Vallès		18	624		8.009	60.265
Rubí		26	750		4.745	61.159
El Prat de Llobregat		5	65		1.289	61.818
Manresa		7	80		2.346	63.981
Sant Boi de Llobregat		9	138		1.912	78.738
Cornellà de Llobregat		2	39		1.281	79.979
TOTAL		99	2.203		27.938	623.459

Municipis de més de 100.000 habitants

	No. PP	Superfície (ha)	Ús residencial (nº habitatges)	Habitants
0-1.000	41	409	119	15.033
1.000-5.000	182	1.697	11.741	182.968
5.000-10.000	185	2.954	21.926	310.997
10.000-50.000	242	3.942	51.422	911.061
50.000-100.000	99	2.203	27.938	623.459
>100.000	28	733	15.694	2.412.660
Total	777	11.937	128.840	4.456.178

MUNICIPI	Any (PP)	No. PP	Superfície (ha)	Règim del sòl	Ús residencial (nº habitatges)	Habitants
Mataró		7	149		2.925	106.358
Terrassa		11	324		6.505	173.775
Sabadell		3	106		3.656	183.788
Badalona		4	31		834	205.836
L'Hospitalet de Llobregat		2	90		140	239.019
Barcelona	1993	1	34	UP	1.634	1.503.884
TOTAL		28	733		15.694	2.412.660

2. La urbanització dispersa i les dinàmiques territorials d'abast supramunicipal

Com s'ha pogut veure amb les anteriors anàlisis, la lògica territorial de l'expansió de la baixa densitat residencial té molt a veure amb la pròpia morfologia del propi territori. Per analitzar la producció d'habitatge unifamiliar d'acord amb aquest criteri s'han pres en consideració i simplificat les agrupacions supramunicipals que Antoni Font, Carles Llop i Josep Maria Vilanova (1999) plantegen a *La construcció del territori metropolità. Morfogènesi de la regió urbana de Barcelona*.

S'han configurat així un total de 20 conglomerats territorials de grandària similar localitzats a diferents àrees de la regió metropolitana i s'ha avaluat la producció d'habitatge de cadascun d'ells segons tipologia edificatòria (vegeu mapa adjunt).

Les taules i els diagrames de barres que es presenten permeten comparar de forma visual les produccions absolutes i els valors relatius dels parcs d'habitatge segons tipologia edificatòria en aquests agregats territorials pel període 1987-2001 però també examinar l'evolució al llarg del temps tot distingint entre els tres triennis 1987-89; 1993-95; i 1999-2001.

Poden citar-se alguns exemples representatius, com les urbanitzacions de l'Ordal, que representen el 6,5% dels habitatges aïllats que es construeixen a la província de Barcelona; o l'Eix del Ripoll, que concentra el 8% de les adossades provincials. Al mateix temps, es tracta de territoris també força significatius pel que fa a l'habitatge en bloc. Així, la Riera de les Arenes o el mateix Eix del Ripoll representen cadascuna més del 7% sobre la producció de la província.

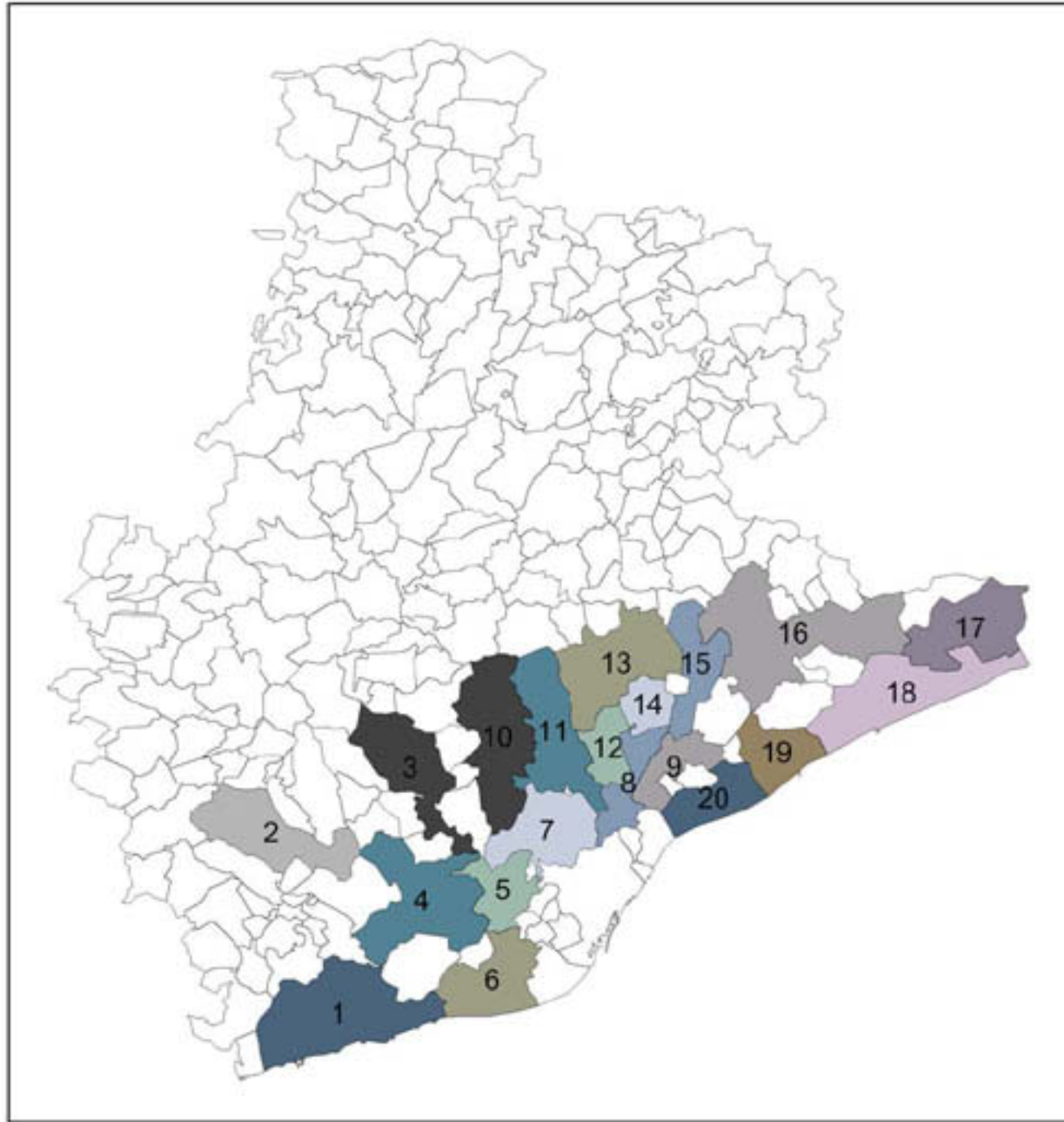
L'anàlisi per períodes mostra com aquests agregats territorials varen significar el 70% dels aïllats construïts a la província entre 1987 i 1989. A partir d'aquest moment, les produccions aïllades representen cada vegada menys sobre el total provincial – 60% entre 1999 i 2001 – mentre que els adossats mantenen a final de període nivells similars als dels anys vuitanta.

De totes maneres, aquesta síntesi de totes les àrees amaga comportaments molt diferents com es pot apreciar al diagrama de barres on es mostren, en primer lloc, els pesos relatius de l'habitatge unifamiliar i en bloc per detallar a continuació els percentatges que aïllats i adossats representen sobre el parc unifamiliar.

L'evolució de les diferents àrees al llarg del temps mostra perfils diversos:

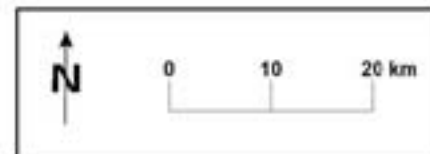
- Àrees que comencen molt especialitzades en habitatge unifamiliar i mantenen força estable aquest perfil com passa a l'àrea de Lliçà i, en menor mesura, a les urbanitzacions de l'Ordal.
- Àrees que comencen com àrees molt especialitzades en habitatge unifamiliar però que van desplaçant-se cap a l'habitatge en bloc, com el Vallès Nord, el Corredor d'Igualada o, sobretot, la Riera de Caldes.
- Àrees que combinen totes dues tipologies edificatòries al llarg de tot el període, com passa al Maresme.
- Àrees on l'habitatge unifamiliar que es construeix és bàsicament habitatge aïllat, com les àrees ja citades de Lliçà, les urbanitzacions de l'Ordal, el Vallès Nord o, en menor mesura, el Montseny.
- Àrees on l'habitatge unifamiliar que es construeix és bàsicament habitatge adossat, com l'Eix i el Delta del Llobregat; el Corredor de Montcada; l'Eix del Congost; o la Riera de Caldes.
- Àrees on tant habitatges aïllats com adossats estan igualment representats, com succeeix amb la Tordera; el Garraf (costa-interior); o el Corredor d'Igualada.

Municipis considerats en els agregats supramunicipals segons morfologia del territori

Agregats supramunicipals segons morfologia del territori*

Font: elaboració pròpia a partir de la classificació que es fa a Font, Antoni.; LLop, Carles; Vilanova, Josep Maria (1999) *La construcció del territori Metropolità. Morfogènesi de la regió urbana de Barcelona* Barcelona: Àrea Metropolitana de Barcelona / Mancomunitat de Municipis

1 - Garraf (Costa-Interior)

Canyelles
Olivella
Sant Pere de Ribes
Sitges
Vilanova i la Geltrú

2 - Alt Penedès Dispers

Mediona
Sant Pere de Riudebitlles
Sant Quintí de Mediona
Sant Sadurní d'Anoia
Torrelavit

3 - Corredor d'Igualada

Abrera
Collbató
Esparreguera
Martorell
Olesa de Monsterrat
Sant Andreu de la Barca

4 - Urbanitzacions de l'Ordal

Cervelló
Corbera de Llobregat
Gelida
Olesa de Bonesvalls
Torrelles de Llobregat
Vallirana

5 - Eix del Llobregat (Vall Baixa)

Molins de Rei
Pallejà
Sant Feliu de Llobregat
Sant Vicenç dels Horts
Santa Coloma de Cervelló

6 - Delta del Llobregat

Castelldefels
Gavà
Sant Boi de Llobregat
Viladecans

7 - Llobregat - Cubeta del Vallès

Cerdanyola
Papiol, el
Sant Cugat

8 - Corredor de Montcada

Llagosta, la
Mollet del Vallès
Montcada i Reixac
Parets del Vallès

9 - Vallès - Plana del Besòs

Martorelles
Montmeló
Montornés del Vallès
Sant Fost de Campcentelles
Vilanova del Vallès

10 - Riera de les Arenes

Matadepera
Rubí
Terrassa

11- Eix del Ripoll

Barberà del Vallès
Castellar del Vallès
Ripoll
Sabadell
Sant Quirze del Vallès

12 - Riera de Caldes

Palau Solità i Plegamans
Polinyà
Sant Perpètua de Mogoda

13- Vallès Nord

Ametlla del Vallès, l'
Bigues i Riells
Caldes de Montbui
Santa Eulàlia de Ronçana
Sentmenat

14 - Lliçà dispers

Lliçà de Munt
Lliçà de Vall

15 - Eix Urbà del Congost

Franqueses del Vallès, les
Garriga, la
Granollers

16 - Montseny

Cànoves i Samalús
Cardedeu
Llinars del Vallès
Sant Antoni de Vilamajor
Sant Celoni
Sant Pere de Vilamajor
Santa Maria de Palautordera

17- La Tordera

Palafolls
Tordera

18 - Maresme Nord

Arenys de Mar
Arenys de Munt
Caldes d'Estrac
Calella
Canet
Malgrat de Mar
Pineda de Mar
Sant Andreu de Llavaneres
Sant Cebrià de Vallalta
Sant Pol de Mar
Sant Vicenç de Montalt
Santa Susanna

19 - Maresme Centre

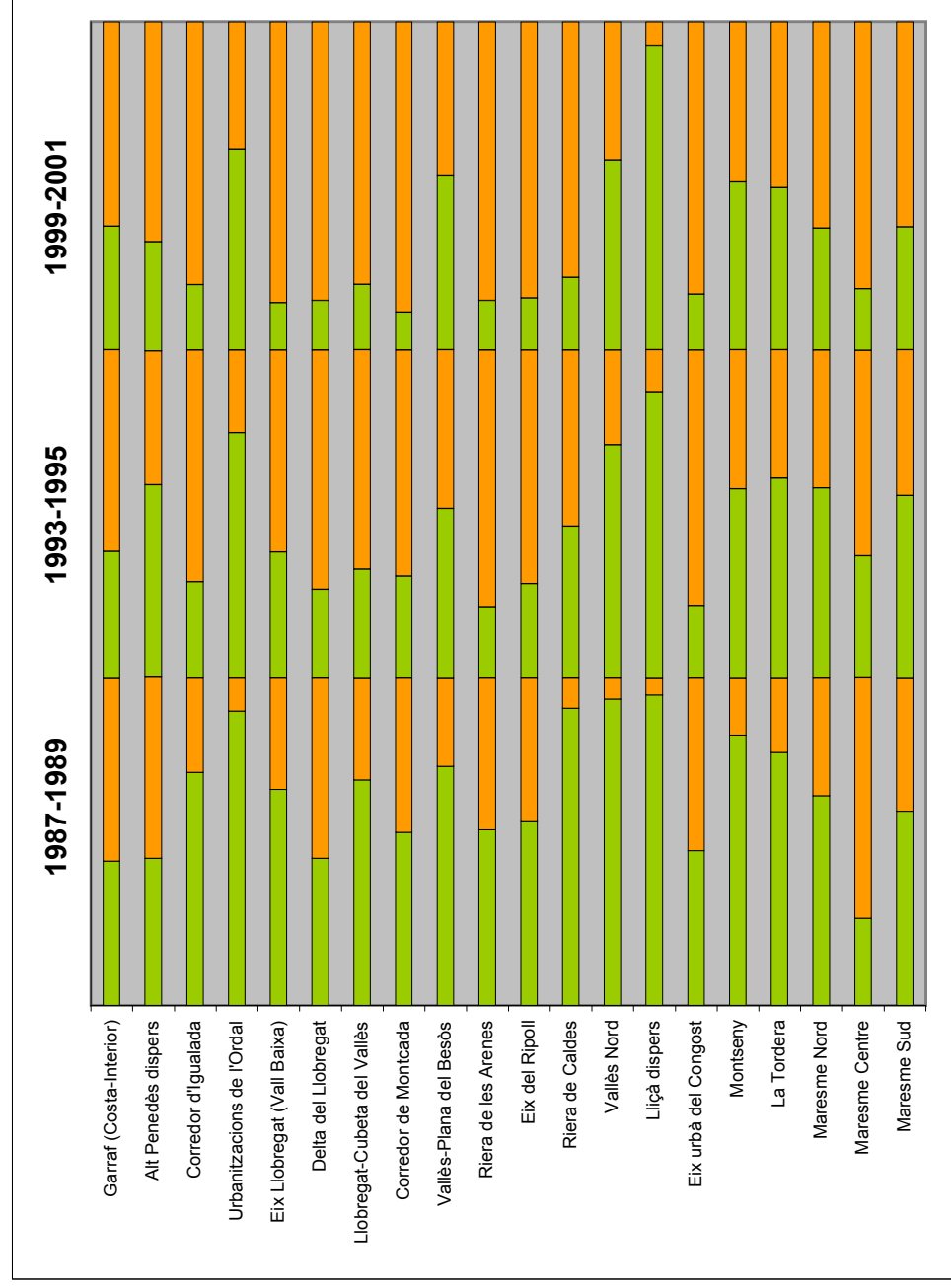
Argentona
Cabrera
Mataró

20 - Maresme Sud

Alella
Cabrils
Masnou, el
Montgat
Premià de Dalt
Premià de Mar
Teià
Tiana
Vilassar de Dalt
Vilassar de Mar

Agregats supramunicipals segons morfologia del territori

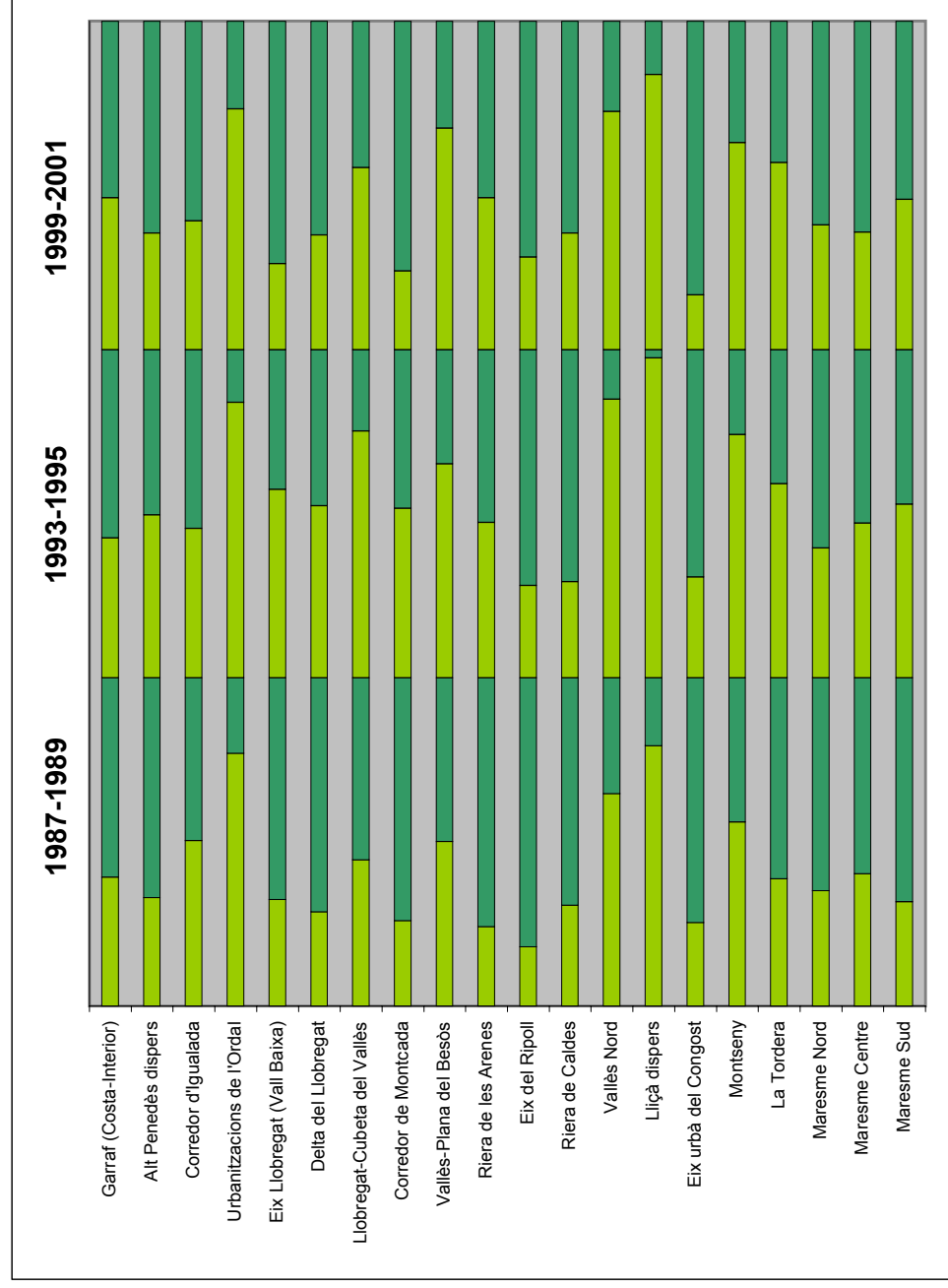
Percentatges que els habitatges unifamiliars i en bloc representen sobre el parc construït

unifamiliars

plurifamiliars

Percentatges que els habitatges adossats i aïllats representen sobre el parc unifamiliar

aïllats

adossats

Font: elaboració pròpia a partir de les dades facilitades pel Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Barcelona

Total d'habitatges construïts a la província de Barcelona segons agregats supramunicipals, 1987-2001. Valors absoluts.

Unitats	aïllats	adossats	unifamiliars	plurifamiliars	no consta	Total
Garraf (Costa-Interior)	2.518	3.806	6.324	10.424	2	16.750
Alt Penedès dispers	251	334	585	944	3	1.532
Corredor d'Igualada	2.108	2.540	4.648	10.272	5	14.925
Urbanitzacions de l'Ordal	3.504	955	4.459	1.539	2	6.000
Eix Llobregat (Vall Baixa)	1.110	1.783	2.893	8.600	5	11.498
Delta del Llobregat	1.957	3.100	5.057	15.715	7	20.779
Llobregat-Cubeta del Vallès	2.699	2.501	5.200	11.145	3	16.348
Corredor de Montcada	901	1.943	2.844	9.187	7	12.038
Vallès-Plana del Besòs	1.193	739	1.932	1.873	0	3.805
Riera de les Arenes	2.448	3.852	6.300	19.693	20	26.013
Eix del Ripoll	1.781	5.261	7.042	18.783	10	25.835
Riera de Caldes	879	1.690	2.569	3.231	2	5.802
Vallès Nord	2.728	1.015	3.743	1.575	2	5.320
Lliçà dispers	2.214	302	2.516	343	0	2.859
Eix urbà del Congost	606	1.745	2.351	6.145	7	8.503
Montseny	2.268	1.260	3.528	2.404	1	5.933
La Tordera	836	809	1.645	1.190	0	2.835
Maresme Nord	1.103	1.862	2.965	3.462	2	6.429
Maresme Centre	1.432	1.690	3.122	7.805	10	10.937
Maresme Sud	2.481	3.373	5.854	6.046	2	11.902
TOTAL unitats	35.017	40.560	75.577	140.376	90	216.043
Total província	53.906	65.959	119.865	248.843	179	368.887

Total d'habitatges construïts a la província de Barcelona segons agregats supramunicipals, 1987-1989. Valors absoluts.

Unitats	aïllats	adossats	unifamiliars	plurifamiliars	no consta	Total
Garraf (Costa-Interior)	538	831	1.369	1.747	0	3.116
Alt Penedès dispers	40	81	121	150	0	271
Corredor d'Igualada	514	506	1.020	416	0	1.436
Urbanitzacions de l'Ordal	773	231	1.004	116	0	1.120
Eix Llobregat (Vall Baixa)	203	423	626	326	0	952
Delta del Llobregat	342	850	1.192	1.468	0	2.660
Llobregat-Cubeta del Vallès	668	832	1.500	683	0	2.183
Corredor de Montcada	185	526	711	638	0	1.349
Vallès-Plana del Besòs	243	242	485	181	0	666
Riera de les Arenes	347	1.085	1.432	1.247	0	2.679
Eix del Ripoll	401	1.816	2.217	1.721	0	3.938
Riera de Caldes	261	589	850	89	0	939
Vallès Nord	516	282	798	57	0	855
Lliçà dispers	443	116	559	32	0	591
Eix urbà del Congost	153	448	601	675	0	1.276
Montseny	455	356	811	174	0	985
La Tordera	144	227	371	110	0	481
Maresme Nord	292	538	830	470	0	1.300
Maresme Centre	205	304	509	1.408	0	1.917
Maresme Sud	679	1.458	2.137	1.475	0	3.612
TOTAL unitats	7.402	11.741	19.143	13.183	0	32.326
Total província	10468	18873	29341	28598	0	57.939

Total d'habitatges construïts a la província de Barcelona segons agregats supramunicipals, 1993-1995. Valors absoluts.

Unitats	aïllats	adossats	unifamiliars	plurifamiliars	no consta	Total
Garraf (Costa-Interior)	476	639	1.115	1.778	2	2.895
Alt Penedès dispers	74	75	149	104	3	256
Corredor d'Igualada	375	448	823	1.995	5	2.823
Urbanitzacions de l'Ordal	710	136	846	286	2	1.134
Eix Llobregat (Vall Baixa)	296	219	515	831	5	1.351
Delta del Llobregat	578	524	1.102	2.991	7	4.100
Llobregat-Cubeta del Vallès	711	235	946	1.916	3	2.865
Corredor de Montcada	451	421	872	1.942	7	2.821
Vallès-Plana del Besòs	216	115	331	311	0	642
Riera de les Arenes	569	633	1.202	4.375	20	5.597
Eix del Ripoll	413	1.054	1.467	3.647	10	5.124
Riera de Caldes	131	316	447	521	2	970
Vallès Nord	585	104	689	280	2	971
Lliçà dispers	505	13	518	76	0	594
Eix urbà del Congost	124	279	403	1.432	7	1.842
Montseny	487	170	657	485	1	1.143
La Tordera	161	111	272	175	0	447
Maresme Nord	174	266	440	321	2	763
Maresme Centre	291	326	617	1.046	10	1.673
Maresme Sud	469	417	886	709	2	1.597
TOTAL unitats	7.796	6.501	14.297	25.221	90	39.608
Total província	11078	12377	23455	42349	179	65.983

Total d'habitatges construïts a la província de Barcelona segons agregats supramunicipals, 1999-2001. Valors absoluts.

Unitats	aïllats	adossats	unifamiliars	plurifamiliars	no consta	Total
Garraf (Costa-Interior)	678	788	1.466	2.429	0	3.895
Alt Penedès dispers	49	89	138	278	0	416
Corredor d'Igualada	364	563	927	3.740	0	4.667
Urbanitzacions de l'Ordal	721	263	984	625	0	1.609
Eix Llobregat (Vall Baixa)	176	497	673	3.979	0	4.652
Delta del Llobregat	282	525	807	4.559	0	5.366
Llobregat-Cubeta del Vallès	404	325	729	2.927	0	3.656
Corredor de Montcada	77	244	321	2.458	0	2.779
Vallès-Plana del Besòs	253	122	375	329	0	704
Riera de les Arenes	546	635	1.181	6.638	0	7.819
Eix del Ripoll	316	804	1.120	5.972	0	7.092
Riera de Caldes	128	233	361	1.271	0	1.632
Vallès Nord	637	241	878	640	0	1.518
Lliçà dispers	450	87	537	43	0	580
Eix urbà del Congost	63	314	377	1.829	0	2.206
Montseny	509	298	807	773	0	1.580
La Tordera	195	147	342	351	0	693
Maresme Nord	279	456	735	1.244	0	1.979
Maresme Centre	192	345	537	2.332	0	2.869
Maresme Sud	361	428	789	1.318	0	2.107
TOTAL unitats	6.680	7.404	14.084	43.735	0	57.819
Total província	10525	12285	22810	75089	0	97.899

Habitatges construïts a la província de Barcelona segons agregats supramunicipals, 1987-2001. Percentatge sobre el total construït a la província

Unitats	aïllats	adossats	unifamiliars	plurifamiliars	no consta	Total
Garraf (Costa-Interior)	4,67	5,77	5,28	4,19	1,12	4,54
Alt Penedès dispers	0,47	0,51	0,49	0,38	1,68	0,42
Corredor d'Igualada	3,91	3,85	3,88	4,13	2,79	4,05
Urbanitzacions de l'Ordal	6,50	1,45	3,72	0,62	1,12	1,63
Eix Llobregat (Vall Baixa)	2,06	2,70	2,41	3,46	2,79	3,12
Delta del Llobregat	3,63	4,70	4,22	6,32	3,91	5,63
Llobregat-Cubeta del Vallès	5,01	3,79	4,34	4,48	1,68	4,43
Corredor de Montcada	1,67	2,95	2,37	3,69	3,91	3,26
Vallès-Plana del Besòs	2,21	1,12	1,61	0,75	0,00	1,03
Riera de les Arenes	4,54	5,84	5,26	7,91	11,17	7,05
Eix del Ripoll	3,30	7,98	5,87	7,55	5,59	7,00
Riera de Caldes	1,63	2,56	2,14	1,30	1,12	1,57
Vallès Nord	5,06	1,54	3,12	0,63	1,12	1,44
Lliçà dispers	4,11	0,46	2,10	0,14	0,00	0,78
Eix urbà del Congost	1,12	2,65	1,96	2,47	3,91	2,31
Montseny	4,21	1,91	2,94	0,97	0,56	1,61
La Tordera	1,55	1,23	1,37	0,48	0,00	0,77
Maresme Nord	2,05	2,82	2,47	1,39	1,12	1,74
Maresme Centre	2,66	2,56	2,60	3,14	5,59	2,96
Maresme Sud	4,60	5,11	4,88	2,43	1,12	3,23
TOTAL unitats	64,96	61,49	63,05	56,41	50,28	58,57

Habitatges construïts a la província de Barcelona segons agregats supramunicipals, 1993-1995. Percentatge sobre el total construït a la província

Habitatges construïts a la p	aïllats	adossats	unifamiliars	plurifamiliars	no consta	Total
Garraf (Costa-Interior)	4,30	5,16	4,75	4,20	1,12	4,39
Alt Penedès dispers	0,67	0,61	0,64	0,25	1,68	0,39
Corredor d'Igualada	3,39	3,62	3,51	4,71	2,79	4,28
Urbanitzacions de l'Ordal	6,41	1,10	3,61	0,68	1,12	1,72
Eix Llobregat (Vall Baixa)	2,67	1,77	2,20	1,96	2,79	2,02
Delta del Llobregat	5,22	4,23	4,70	7,06	3,91	6,21
Llobregat-Cubeta del Vallès	6,42	1,90	4,03	4,52	1,68	4,34
Corredor de Montcada	4,07	3,40	3,72	4,59	3,91	4,28
Vallès-Plana del Besòs	1,95	0,93	1,41	0,73	0,00	0,97
Riera de les Arenes	5,14	5,11	5,12	10,33	11,17	8,48
Eix del Ripoll	3,73	8,52	6,25	8,61	5,59	7,77
Riera de Caldes	1,18	2,55	1,91	1,23	1,12	1,47
Vallès Nord	5,28	0,84	2,94	0,66	1,12	1,47
Lliçà dispers	4,56	0,11	2,21	0,18	0,00	0,90
Eix urbà del Congost	1,12	2,25	1,72	3,38	3,91	2,79
Montseny	4,40	1,37	2,80	1,15	0,56	1,73
La Tordera	1,45	0,90	1,16	0,41	0,00	0,68
Maresme Nord	1,57	2,15	1,88	0,76	1,12	1,16
Maresme Centre	2,63	2,63	2,63	2,47	5,59	2,54
Maresme Sud	4,23	3,37	3,78	1,67	1,12	2,42
TOTAL unitats	70,37	52,52	60,96	59,56	50,28	60,00

Habitatges construïts a la província de Barcelona segons agregats supramunicipals, 1987-1989. Percentatge sobre el total construït a la província

Unitats	aïllats	adossats	unifamiliars	plurifamiliars	no consta	Total
Garraf (Costa-Interior)	5,14	4,40	4,67	6,11	0,00	5,38
Alt Penedès dispers	0,38	0,43	0,41	0,52	0,00	0,47
Corredor d'Igualada	4,91	2,68	3,48	1,45	0,00	2,48
Urbanitzacions de l'Ordal	7,38	1,22	3,42	0,41	0,00	1,93
Eix Llobregat (Vall Baixa)	1,94	2,24	2,13	1,14	0,00	1,64
Delta del Llobregat	3,27	4,50	4,06	5,13	0,00	4,59
Llobregat-Cubeta del Vallès	6,38	4,41	5,11	2,39	0,00	3,77
Corredor de Montcada	1,77	2,79	2,42	2,23	0,00	2,33
Vallès-Plana del Besòs	2,32	1,28	1,65	0,63	0,00	1,15
Riera de les Arenes	3,31	5,75	4,88	4,36	0,00	4,62
Eix del Ripoll	3,83	9,62	7,56	6,02	0,00	6,80
Riera de Caldes	2,49	3,12	2,90	0,31	0,00	1,62
Vallès Nord	4,93	1,49	2,72	0,20	0,00	1,48
Lliçà dispers	4,23	0,61	1,91	0,11	0,00	1,02
Eix urbà del Congost	1,46	2,37	2,05	2,36	0,00	2,20
Montseny	4,35	1,89	2,76	0,61	0,00	1,70
La Tordera	1,38	1,20	1,26	0,38	0,00	0,83
Maresme Nord	2,79	2,85	2,83	1,64	0,00	2,24
Maresme Centre	1,96	1,61	1,73	4,92	0,00	3,31
Maresme Sud	6,49	7,73	7,28	5,16	0,00	6,23
TOTAL unitats	70,71	62,21	65,24	46,10	1,00	55,79

Habitatges construïts a la província de Barcelona segons agregats supramunicipals, 1999-2001. Percentatge sobre el total construït a la província

Unitats	aïllats	adossats	unifamiliars	plurifamiliars	no consta	Total
Garraf (Costa-Interior)	6,44	6,41	6,43	3,23	0,00	3,98
Alt Penedès dispers	0,47	0,72	0,60	0,37	0,00	0,42
Corredor d'Igualada	3,46	4,58	4,06	4,98	0,00	4,77
Urbanitzacions de l'Ordal	6,85	2,14	4,31	0,83	0,00	1,64
Eix Llobregat (Vall Baixa)	1,67	4,05	2,95	5,30	0,00	4,75
Delta del Llobregat	2,68	4,27	3,54	6,07	0,00	5,48
Llobregat-Cubeta del Vallès	3,84	2,65	3,20	3,90	0,00	3,73
Corredor de Montcada	0,73	1,99	1,41	3,27	0,00	2,84
Vallès-Plana del Besòs	2,40	0,99	1,64	0,44	0,00	0,72
Riera de les Arenes	5,19	5,17	5,18	8,84	0,00	7,99
Eix del Ripoll	3,00	6,54	4,91	7,95	0,00	7,24
Riera de Caldes	1,22	1,90	1,58	1,69	0,00	1,67
Vallès Nord	6,05	1,96	3,85	0,85	0,00	1,55
Lliçà dispers	4,28	0,71	2,35	0,06	0,00	0,59
Eix urbà del Congost	0,60	2,56	1,65	2,44	0,00	2,25
Montseny	4,84	2,43	3,54	1,03	0,00	1,61
La Tordera	1,85	1,20	1,50	0,47	0,00	0,71
Maresme Nord	2,65	3,71	3,22	1,66	0,00	2,02
Maresme Centre	1,82	2,81	2,35	3,11	0,00	2,93
Maresme Sud	3,43	3,48	3,46	1,76	0,00	2,15
TOTAL unitats	63,47	60,27	61,74	58,24	1,00	59,06

Habitatges construïts a la província de Barcelona segons agregats supramunicipals, 1987-2001. Percentatge sobre el total construït a cada agregat supramunicipal.

Unitats	aïllats	adossats	unifamiliars	plurifamiliars	no consta	Total
Garraf (Costa-Interior)	15,03	22,72	37,76	62,23	0,01	100
Alt Penedès dispers	16,38	21,80	38,19	61,62	0,20	100
Corredor d'Igualada	14,12	17,02	31,14	68,82	0,03	100
Urbanitzacions de l'Ordal	58,40	15,92	74,32	25,65	0,03	100
Eix Llobregat (Vall Baixa)	9,65	15,51	25,16	74,80	0,04	100
Delta del Llobregat	9,42	14,92	24,34	75,63	0,03	100
Llobregat-Cubeta del Vallès	16,51	15,30	31,81	68,17	0,02	100
Corredor de Montcada	7,48	16,14	23,63	76,32	0,06	100
Vallès-Plana del Besòs	31,35	19,42	50,78	49,22	0,00	100
Riera de les Arenes	9,41	14,81	24,22	75,70	0,08	100
Eix del Ripoll	6,89	20,36	27,26	72,70	0,04	100
Riera de Caldes	15,15	29,13	44,28	55,69	0,03	100
Vallès Nord	51,28	19,08	70,36	29,61	0,04	100
Lliçà dispers	77,44	10,56	88,00	12,00	0,00	100
Eix urbà del Congost	7,13	20,52	27,65	72,27	0,08	100
Montseny	38,23	21,24	59,46	40,52	0,02	100
La Tordera	29,49	28,54	58,02	41,98	0,00	100
Maresme Nord	17,16	28,96	46,12	53,85	0,03	100
Maresme Centre	13,09	15,45	28,55	71,36	0,09	100
Maresme Sud	20,85	28,34	49,19	50,80	0,02	100
TOTAL unitats	16,21	18,77	34,98	64,98	0,04	100
Total província	14,61	17,88	32,49	67,46	0,05	100

Habitatges construïts a la província de Barcelona segons agregats supramunicipals, 1987-1989. Percentatge sobre el total construït a cada agregat supramunicipal.

Unitats	aïllats	adossats	unifamiliars	plurifamiliars	no consta	Total
Garraf (Costa-Interior)	17,27	26,67	43,93	56,07	0	100
Alt Penedès dispers	14,76	29,89	44,65	55,35	0	100
Corredor d'Igualada	35,79	35,24	71,03	28,97	0	100
Urbanitzacions de l'Ordal	69,02	20,63	89,64	10,36	0	100
Eix Llobregat (Vall Baixa)	21,32	44,43	65,76	34,24	0	100
Delta del Llobregat	12,86	31,95	44,81	55,19	0	100
Llobregat-Cubeta del Vallès	30,60	38,11	68,71	31,29	0	100
Corredor de Montcada	13,71	38,99	52,71	47,29	0	100
Vallès-Plana del Besòs	36,49	36,34	72,82	27,18	0	100
Riera de les Arenes	12,95	40,50	53,45	46,55	0	100
Eix del Ripoll	10,18	46,11	56,30	43,70	0	100
Riera de Caldes	27,80	62,73	90,52	9,48	0	100
Vallès Nord	60,35	32,98	93,33	6,67	0	100
Lliçà dispers	74,96	19,63	94,59	5,41	0	100
Eix urbà del Congost	11,99	35,11	47,10	52,90	0	100
Montseny	46,19	36,14	82,34	17,66	0	100
La Tordera	29,94	47,19	77,13	22,87	0	100
Maresme Nord	22,46	41,38	63,85	36,15	0	100
Maresme Centre	10,69	15,86	26,55	73,45	0	100
Maresme Sud	18,80	40,37	59,16	40,84	0	100
TOTAL unitats	22,90	36,32	59,22	40,78	0	100
Total província	18,07	32,57	50,64	49,36	0	100

Habitatges construïts a la província de Barcelona segons agregats supramunicipals, 1993-1995. Percentatge sobre el total construït a cada agregat supramunicipal.

Unitats	aïllats	adossats	unifamiliars	plurifamiliars	no consta	Total
Garraf (Costa-Interior)	16,44	22,07	38,51	61,42	0,07	100
Alt Penedès dispers	28,91	29,30	58,20	40,63	1,17	100
Corredor d'Igualada	13,28	15,87	29,15	70,67	0,18	100
Urbanitzacions de l'Ordal	62,61	11,99	74,60	25,22	0,18	100
Eix Llobregat (Vall Baixa)	21,91	16,21	38,12	61,51	0,37	100
Delta del Llobregat	14,10	12,78	26,88	72,95	0,17	100
Llobregat-Cubeta del Vallès	24,82	8,20	33,02	66,88	0,10	100
Corredor de Montcada	15,99	14,92	30,91	68,84	0,25	100
Vallès-Plana del Besòs	33,64	17,91	51,56	48,44	0,00	100
Riera de les Arenes	10,17	11,31	21,48	78,17	0,36	100
Eix del Ripoll	8,06	20,57	28,63	71,17	0,20	100
Riera de Caldes	13,51	32,58	46,08	53,71	0,21	100
Vallès Nord	60,25	10,71	70,96	28,84	0,21	100
Lliçà dispers	85,02	2,19	87,21	12,79	0,00	100
Eix urbà del Congost	6,73	15,15	21,88	77,74	0,38	100
Montseny	42,61	14,87	57,48	42,43	0,09	100
La Tordera	36,02	24,83	60,85	39,15	0,00	100
Maresme Nord	22,80	34,86	57,67	42,07	0,26	100
Maresme Centre	17,39	19,49	36,88	62,52	0,60	100
Maresme Sud	29,37	26,11	55,48	44,40	0,13	100
TOTAL unitats	19,68	16,41	36,10	63,68	0,23	100
Total província	16,79	18,76	35,55	64,18	0,27	100

Habitatges construïts a la província de Barcelona segons agregats supramunicipals, 1999-2001. Percentatge sobre el total construït a cada agregat supramunicipal.

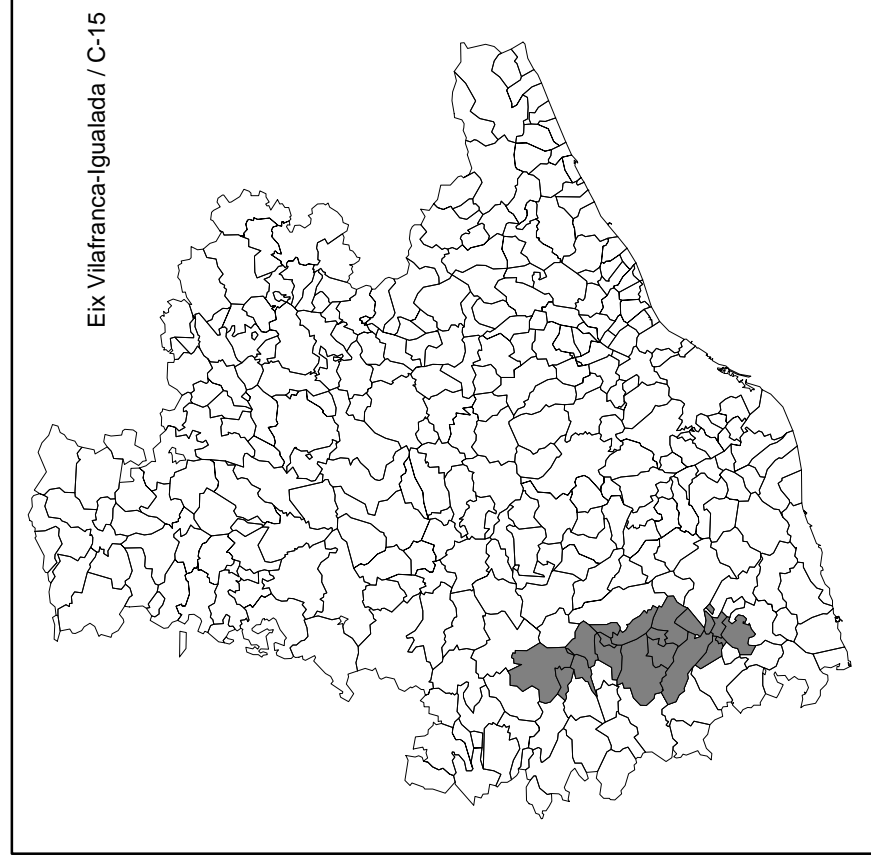
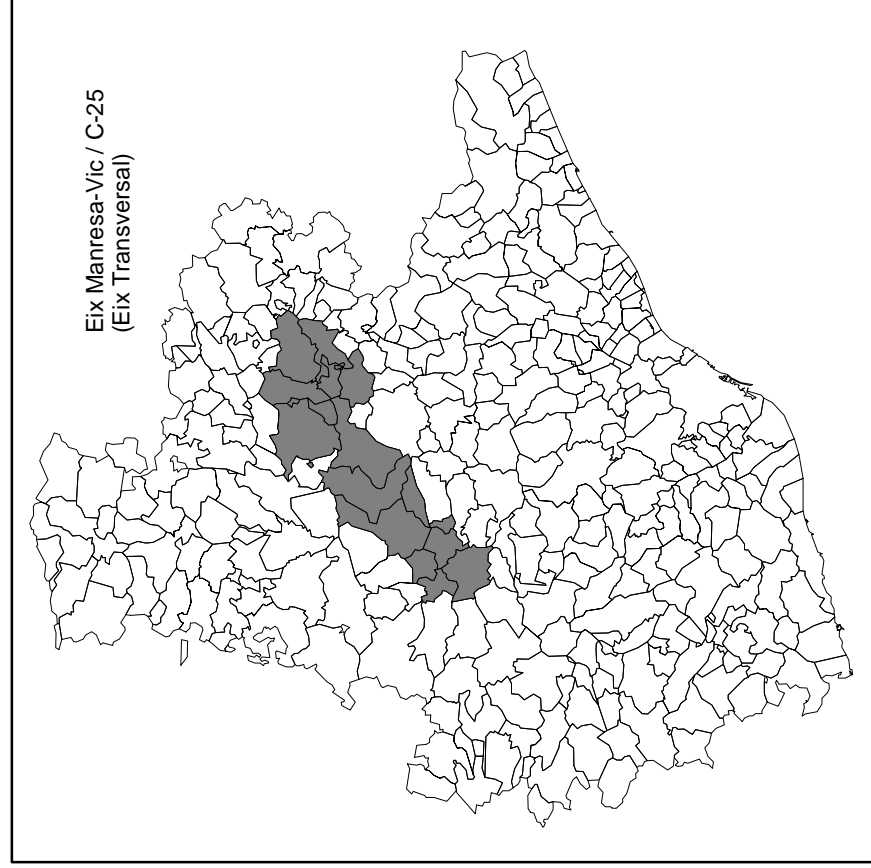
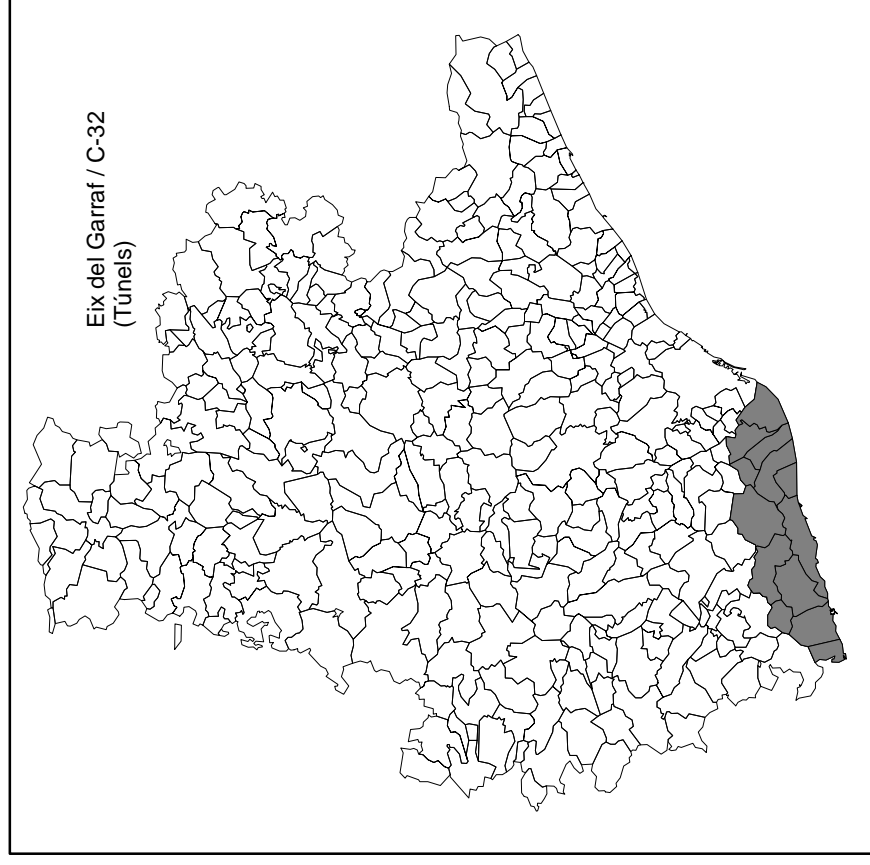
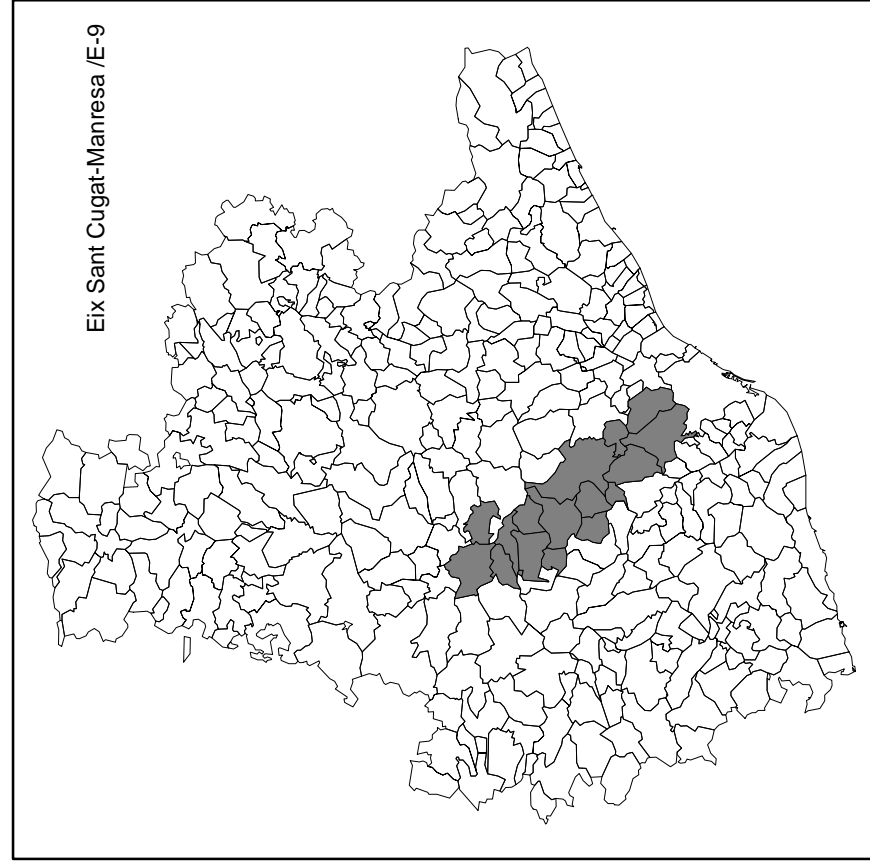
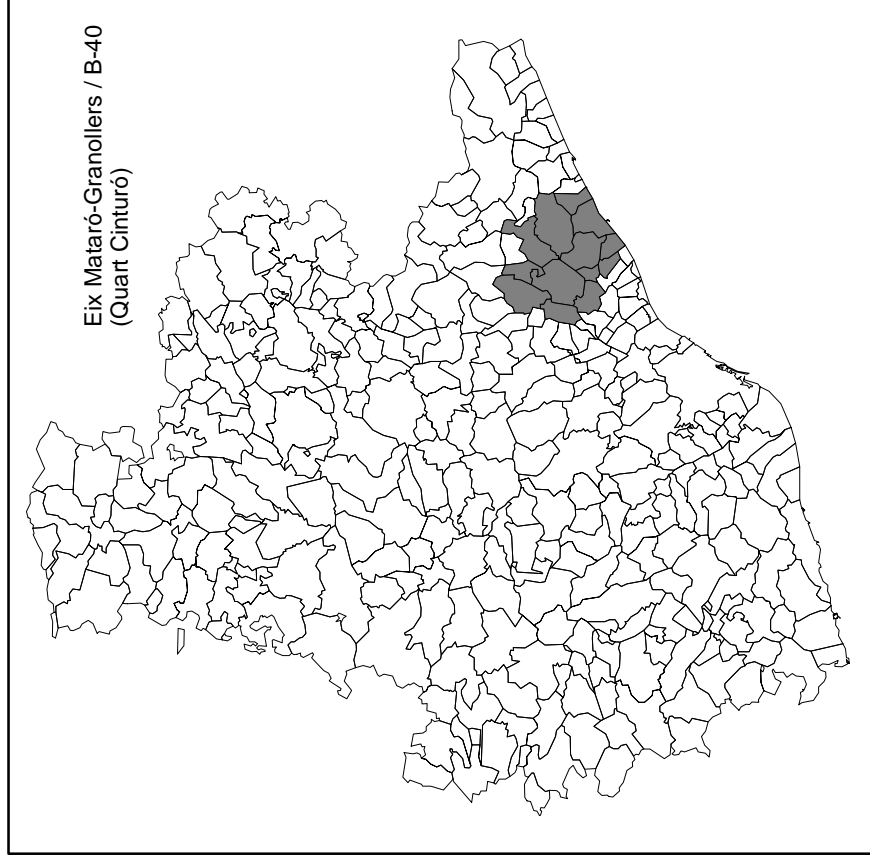
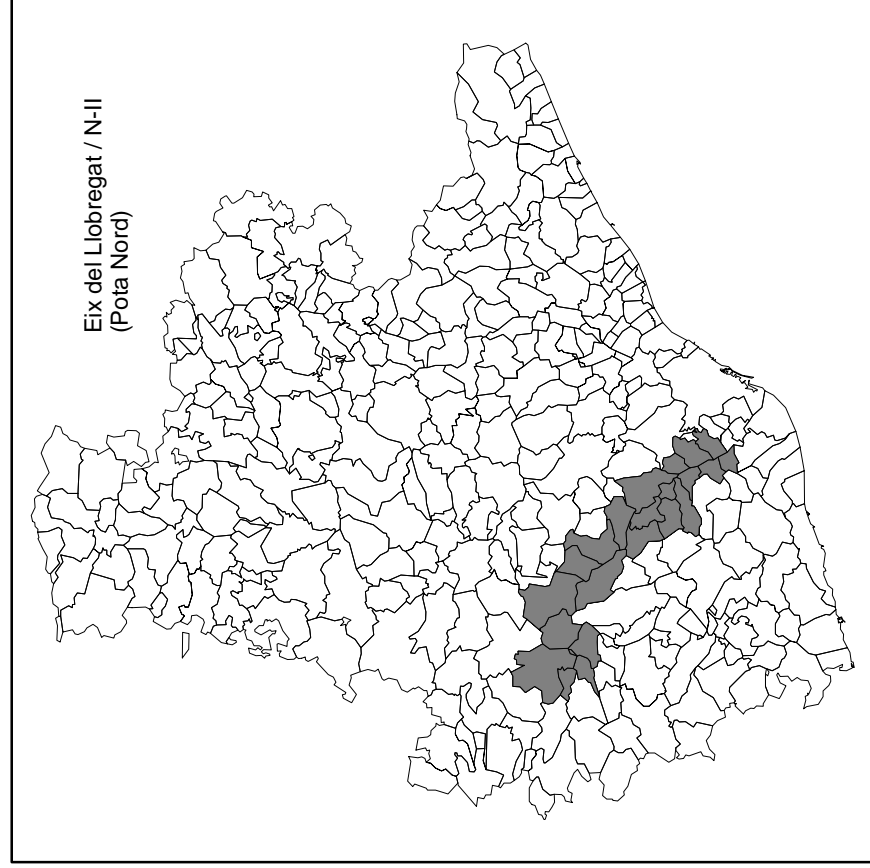
Unitats	aïllats	adossats	unifamiliars	plurifamiliars	no consta	Total
Garraf (Costa-Interior)	17,41	20,23	37,64	62,36	0	100
Alt Penedès dispers	11,78	21,39	33,17	66,83	0	100
Corredor d'Igualada	7,80	12,06	19,86	80,14	0	100
Urbanitzacions de l'Ordal	44,81	16,35	61,16	38,84	0	100
Eix Llobregat (Vall Baixa)	3,78	10,68	14,47	85,53	0	100
Delta del Llobregat	5,26	9,78	15,04	84,96	0	100
Llobregat-Cubeta del Vallès	11,05	8,89	19,94	80,06	0	100
Corredor de Montcada	2,77	8,78	11,55	88,45	0	100
Vallès-Plana del Besòs	35,94	17,33	53,27	46,73	0	100
Riera de les Arenes	6,98	8,12	15,10	84,90	0	100
Eix del Ripoll	4,46	11,34	15,79	84,21	0	100
Riera de Caldes	7,84	14,28	22,12	77,88	0	100
Vallès Nord	41,96	15,88	57,84	42,16	0	100
Lliçà dispers	77,59	15,00	92,59	7,41	0	100
Eix urbà del Congost	2,86	14,23	17,09	82,91	0	100
Montseny	32,22	18,86	51,08	48,92	0	100
La Tordera	28,14	21,21	49,35	50,65	0	100
Maresme Nord	14,10	23,04	37,14	62,86	0	100
Maresme Centre	6,69	12,03	18,72	81,28	0	100
Maresme Sud	17,13	20,31	37,45	62,55	0	100
TOTAL unitats	11,55	12,81	24,36	75,64	0	100
Total província	10,75	12,55	23,30	76,70	0	100

3. La urbanització dispersa i el sistema d'infraestructures viàries

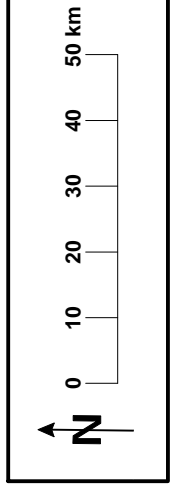
L'anàlisi de la producció d'habitatge unifamiliar en grans paquets de territori afectats pel traçat d'infraestructures viàries permet avaluar igualment si territoris diferents, integrats en xarxes urbanes distintes han pogut evolucionar en la mateixa direcció pel que fa a les característiques del paisatge residencial. Es plantegen així 6 corredors territorials afectats per les següents infraestructures viàries:

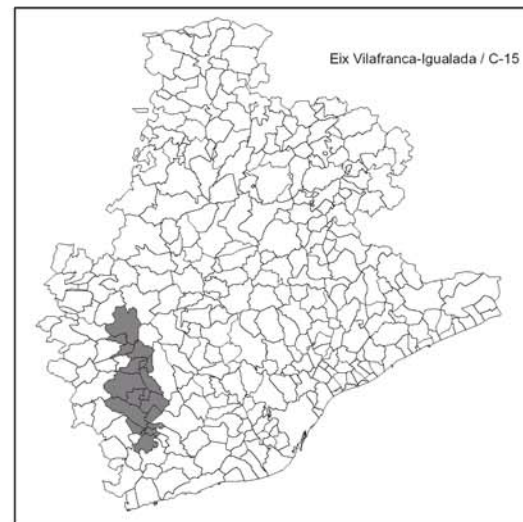
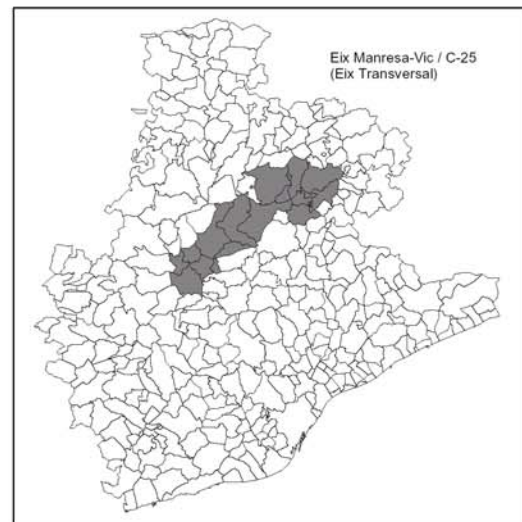
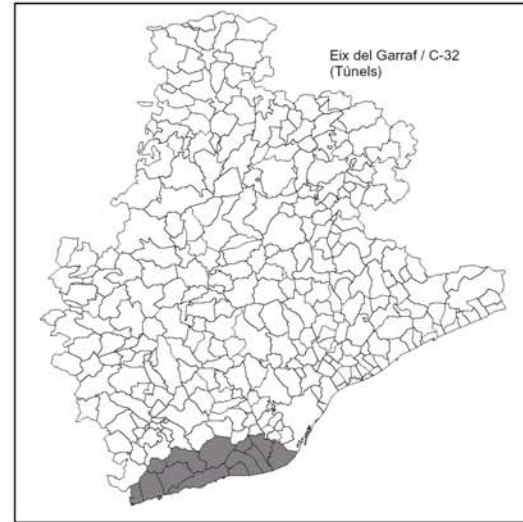
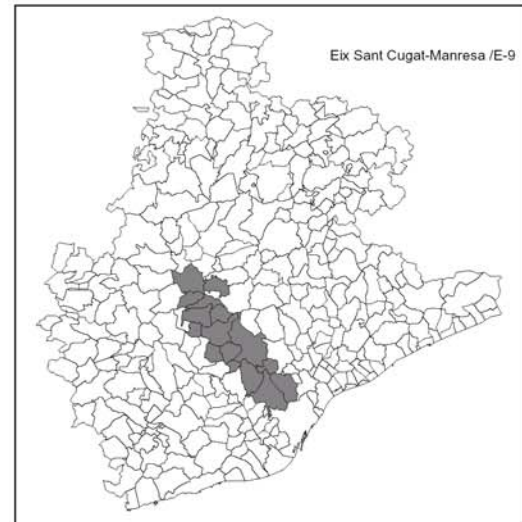
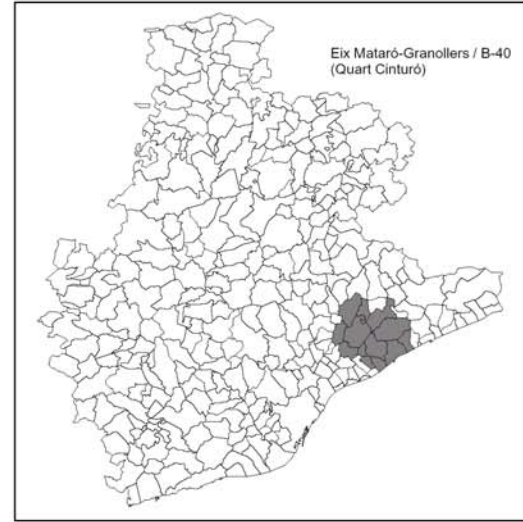
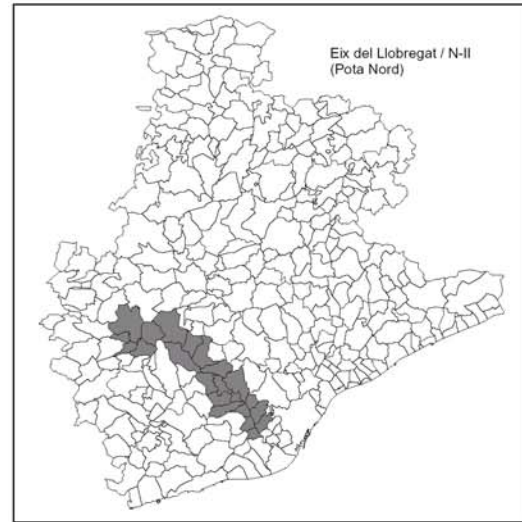
- Eix Igualada-Vilafranca C-15
- Eix Llobregat N-II (Pota Nord)
- Eix Mataró-Granollers B-40 (Quart Cinturó)
- Eix del Garraf C-32 (Túnels del Garraf)
- Eix Manresa-Vic C-25 (Eix Transversal)
- Eix Sant Cugat-Manresa E-9

Tal i com mostren les taules i els gràfics evolutius que s'inclouen, els diferents territoris mostren comportaments molt semblants, sobretot pel que fa a la producció d'habitatge adossat, un tipus d'habitatge que es desenvolupa amb relativa independència del lloc, mostrant evolucions molt similars a territoris diferents. Al marge d'això, destaquen especialitzacions territorials concretes que cal remarcar: així, l'eix Llobregat (pota Nord) té un gran protagonisme pel que fa als habitatges aïllats mentre que en el cas dels adossats són l'eix Sant Cugat-Manresa i l'eix del Garraf els territoris que acumulen majors volums construïts. Igualment, l'eix Igualada-Vilafranca s'orienta més vers l'habitatge aïllat mentre que l'eix Manresa-Vic ho fa vers l'habitatge adossat.

Agregats supramunicipals. Selecció d'infraestructures viàries.
Província de Barcelona.

Municipis considerats als agregats supramunicipals a partir d'infraestructures viàries

**Eix Igualada - Vilafranca
C-15**

- Cabanyes, les
- Cabrera d'Igualada
- Capellades
- Font-Rubí
- Granada, la
- Igualada
- Mediona
- Òdena
- Pla del Pendès, el
- Pobla de Claramunt, la
- Sant Pere de Riudebitlles
- Sant Quintí de Mediona
- Santa Fe del Penedès
- Torre de Claramunt, la
- Vallbona d'Anoia
- Vilanova del Camí
- Vilobí del Penedès

**Eix Llobregat
N-II (Pota Nord)**

- Abrera
- Bruc, el
- Castellbisbal
- Castellolí
- Castellví de Rosanes
- Collbató
- Corbera de Llobregat
- Esparreguera
- Hostalets de Pierola, el
- Igualada
- Martorell
- Molins de Rei
- Pallejà
- Papiol, el
- Sant Andreu de la Barca
- Sant Esteve Sesrovires
- Sant Feliu de Llobregat
- Sant Vicenç dels Horts
- Santa Coloma de Cervelló

**Eix Mataró - Granollers
B-40 (Quart Cinturó)**

- Argentona
- Cabrera de Mar
- Cabrils
- Cardedeu
- Dosrius
- Franqueses del Vallès, les
- Granollers
- Llinars del Vallès
- Mataró
- Òrrius
- Roca del Vallès, la
- Sant Andreu de Llavaneres
- Vilanova del Vallès

**Eix del Garraf
C-32 (Túnel del Garraf)**

- Begues
- Canyelles
- Castelldefels
- Cubelles
- Gavà
- Olivella
- Prat del Llobregat, el
- Sant Boi de Llobregat
- Sant Climent de Llobregat
- Sant Pere de Ribes
- Sitges
- Viladecans
- Vilanova i la Geltrú

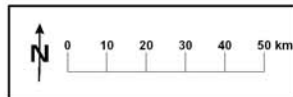
**Eix Manresa - Vic
C-25 (Eix Transversal)**

- Artés
- Avinyó
- Gurb
- Manresa
- Muntanyola
- Navarcles
- Orià
- Sallent
- Sant Bartomeu del Grau
- Sant Fruitós de Bages
- Sant Joan de Vilatorrada
- Santa Eulàlia de Riuprimer
- Santa Maria d'Oió
- Santpedor
- Vic

**Eix Sant Cugat - Manresa
E-9**

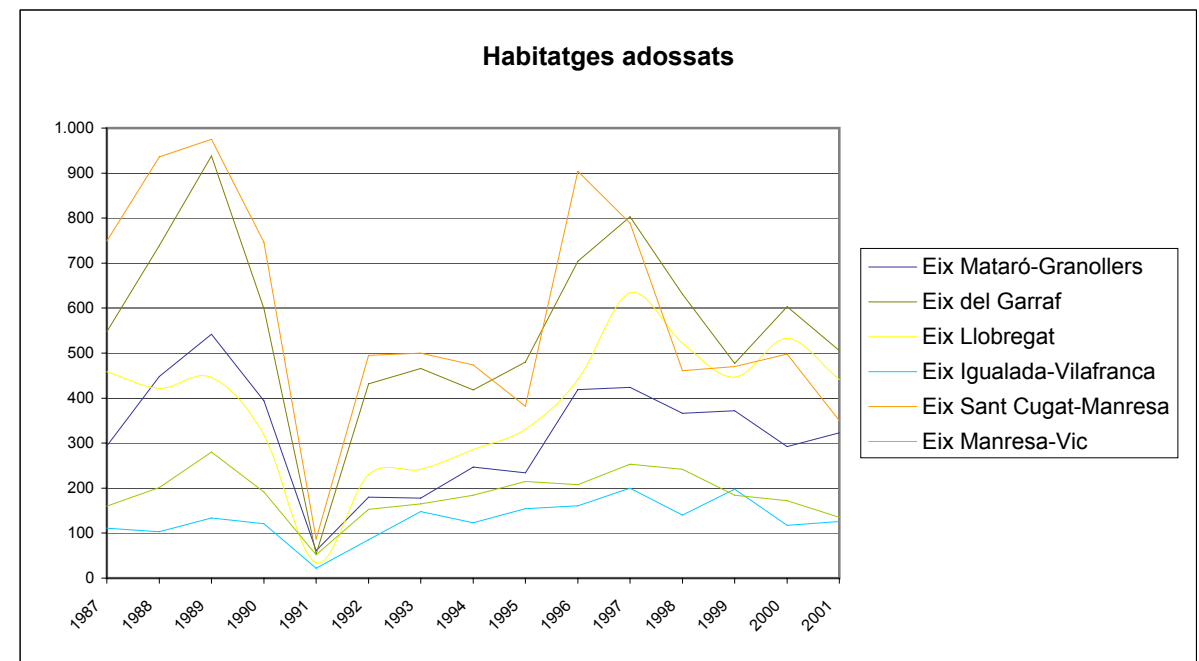
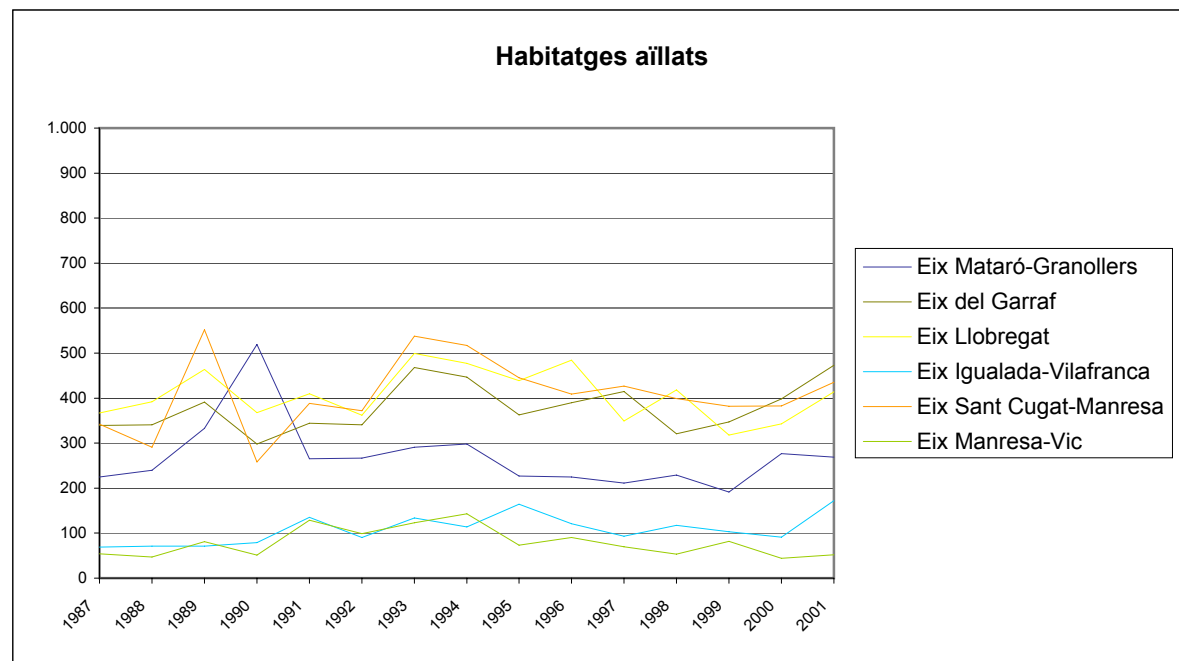
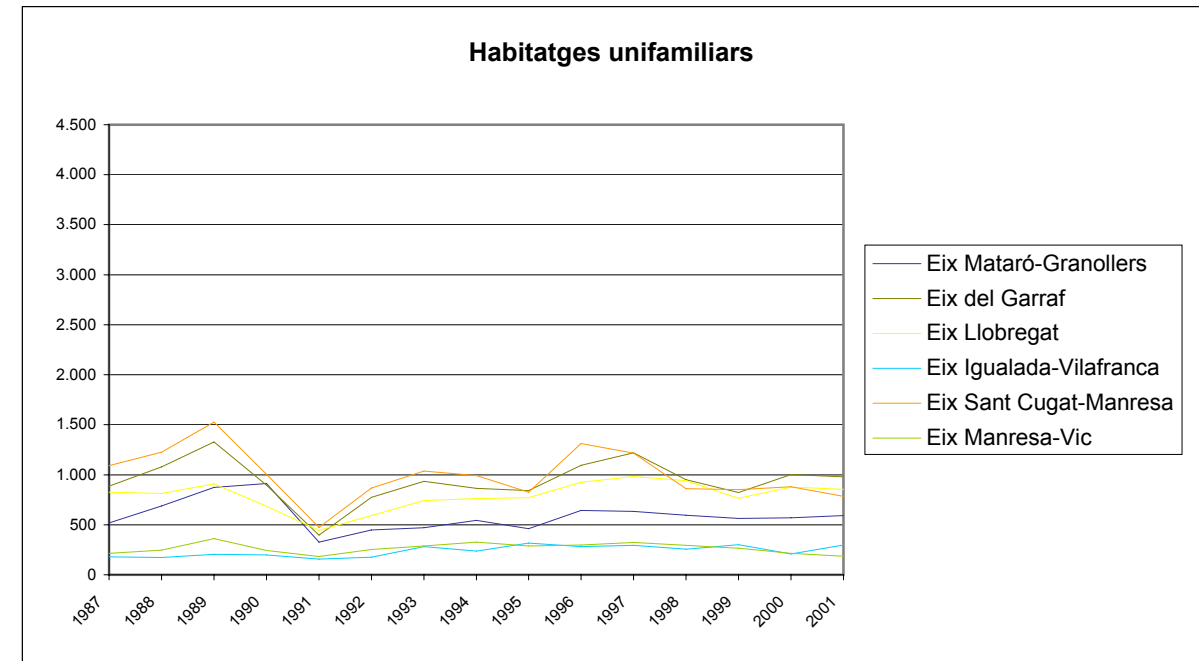
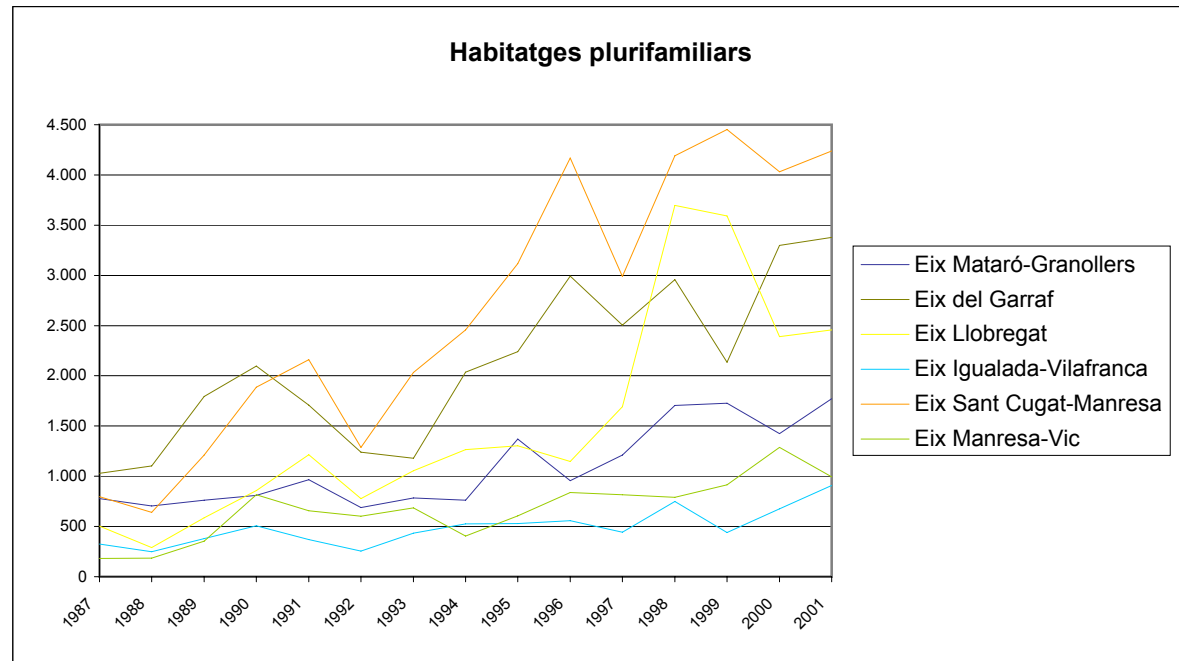
- Castellgalí
- Castlbell i el Vilar
- Cerdanyola del Vallès
- Manresa
- Monistrol de Montserrat
- Olesa de Montserrat
- Pont de Vilomara i Rocafort
- Rellinars
- Rubí
- Sant Cugat del Vallès
- Sant Quirze del Vallès
- Sant Vicenç de Castellet
- Terrassa
- Ullastrell
- Vacarisses
- Viladecavalls

Agregats supramunicipals. Selecció d'infraestructures viàries.
Província de Barcelona.

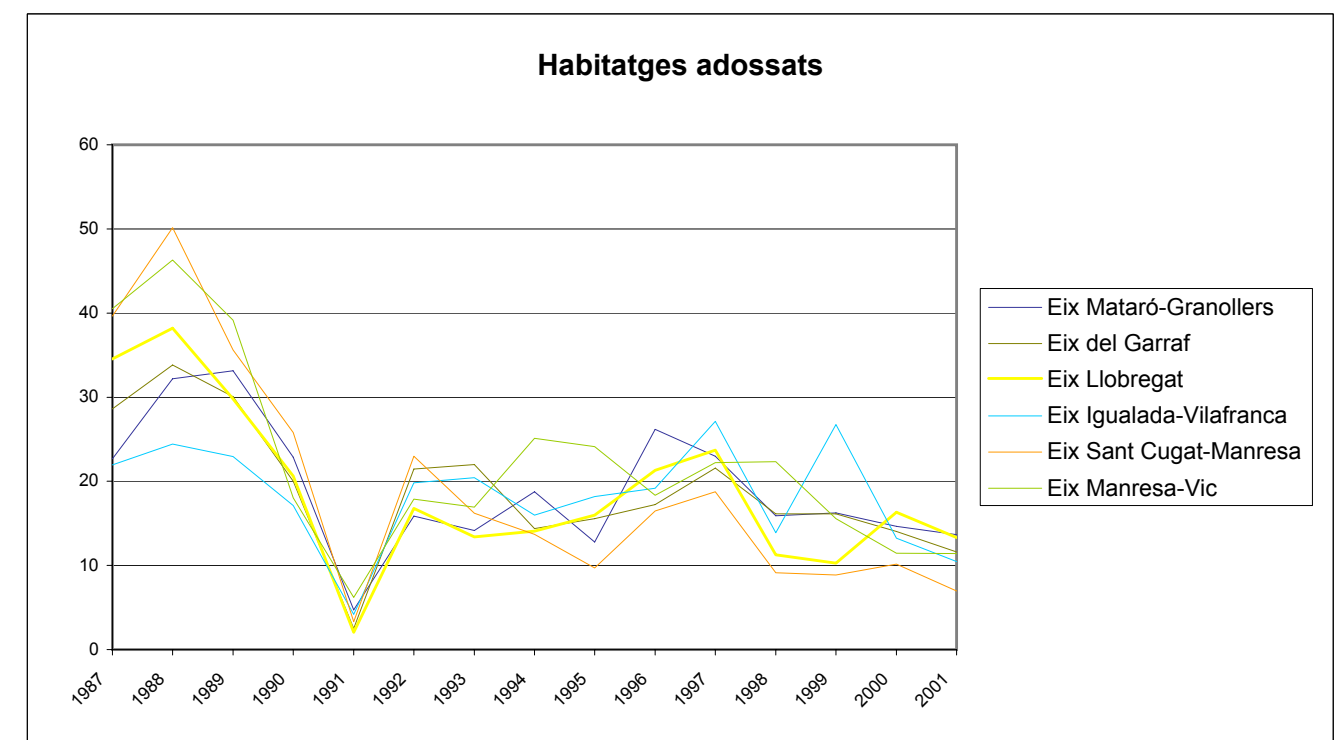
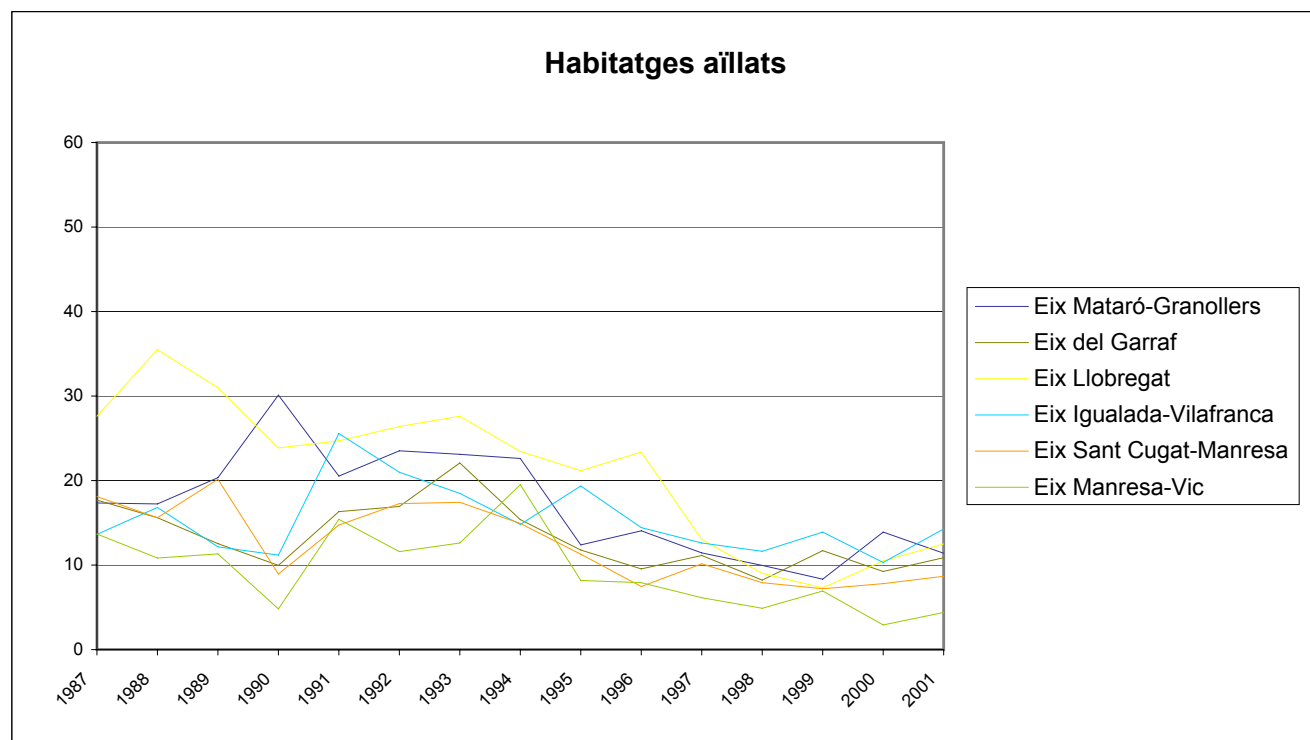
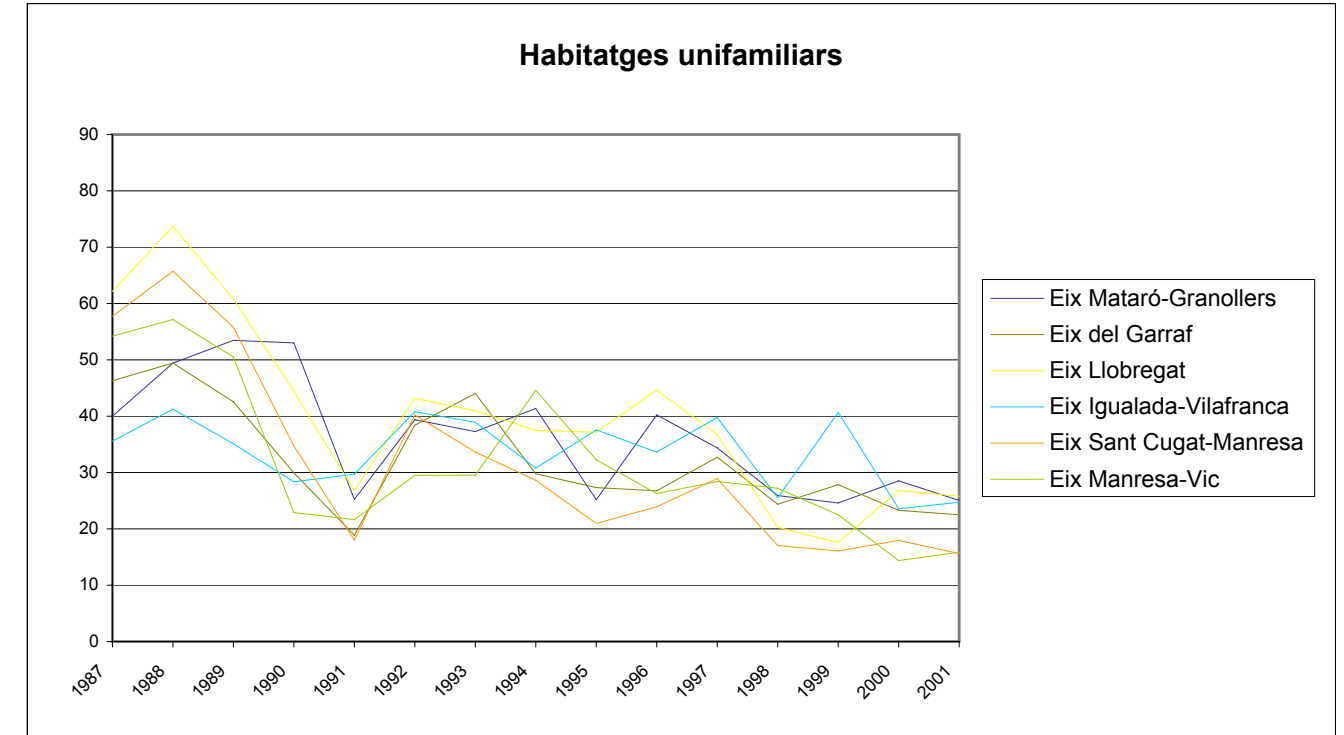
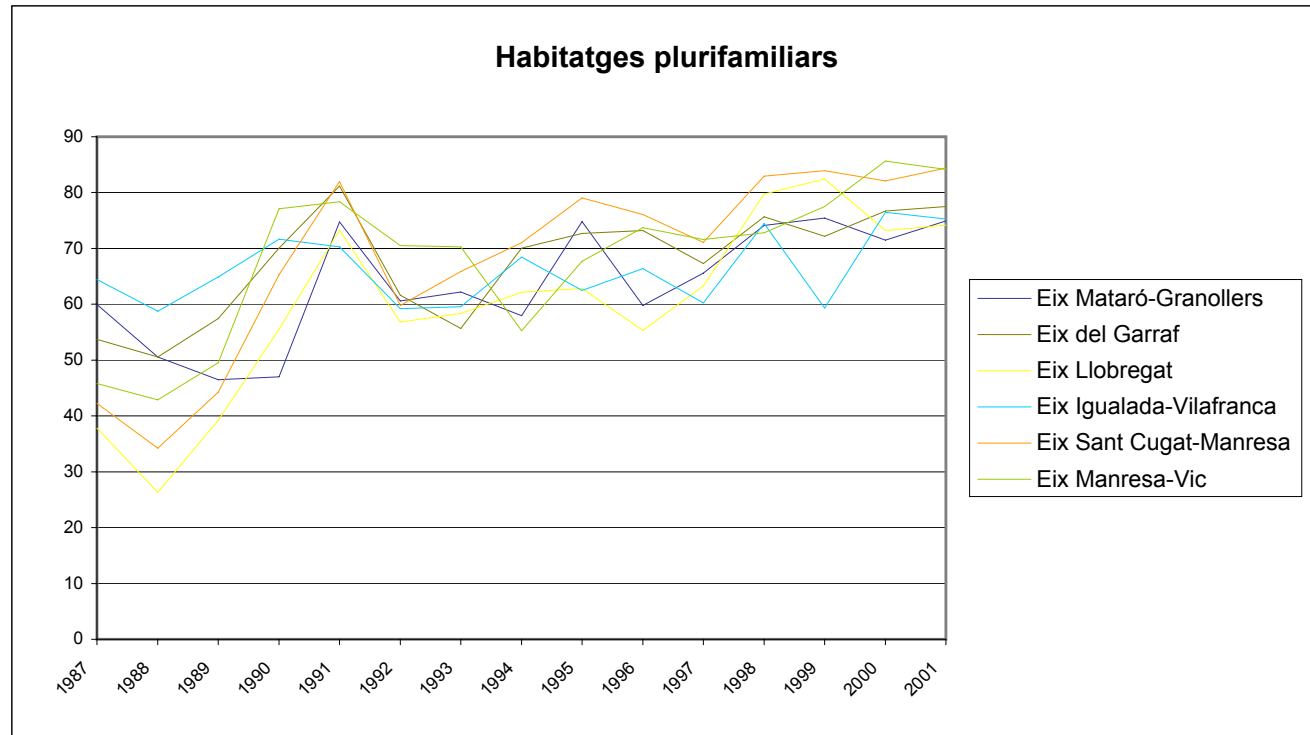
Font: elaboració pròpia

Habitatges construïts als municipis de la província de Barcelona agrupats a partir d'eixos viaris, 1987-2001. Valors absoluts

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades facilitades pel Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes tècnics de Barcelona

Habitatges construïts als municipis de la província de Barcelona agrupats a partir d'eixos viaris, 1987-2001. Percentatges sobre el total del parc construït

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades facilitades pel Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes tècnics de Barcelona

Habitatges construïts als municipis de la província de Barcelona agrupats a partir d'eixos viaris, 1987-2001.
Valors absoluts

1987-2001						
Eix viari	aïllats	adossats	unifamiliars	plurifamiliars	no consta	total
Eix Mataró-Granollers	4067	4774	8841	16418	16	25275
Eix del Garraf	5676	8397	14073	31696	12	45781
Eix Llobregat	6104	5786	11890	22828	19	34737
Eix Igualada-Vilafranca	1624	1943	3567	7344	17	10928
Eix Sant Cugat-Manresa	6138	8816	14954	39663	28	54645
Eix Manresa-Vic	1191	2795	3986	10128	3	14117

1987-1989						
Eix viari	aïllats	adossats	unifamiliars	plurifamiliars	no consta	total
Eix Mataró-Granollers	798	1284	2082	2243	0	4325
Eix del Garraf	1071	2225	3296	3926	0	7222
Eix Llobregat	1223	1327	2550	1381	0	3931
Eix Igualada-Vilafranca	211	348	559	953	0	1512
Eix Sant Cugat-Manresa	1185	2660	3845	2648	0	6493
Eix Manresa-Vic	182	641	823	721	0	1544

1990-1992						
Eix viari	aïllats	adossats	unifamiliars	plurifamiliars	no consta	total
Eix Mataró-Granollers	1051	635	1686	2463	0	4149
Eix del Garraf	983	1084	2067	5047	0	7114
Eix Llobregat	1140	582	1722	2851	0	4573
Eix Igualada-Vilafranca	304	228	532	1131	0	1663
Eix Sant Cugat-Manresa	1018	1328	2346	5336	0	7682
Eix Manresa-Vic	279	396	675	2075	0	2750

1993-1995						
Eix viari	aïllats	adossats	unifamiliars	plurifamiliars	no consta	total
Eix Mataró-Granollers	816	659	1475	2916	16	4407
Eix del Garraf	1278	1364	2642	5457	12	8111
Eix Llobregat	1415	859	2274	3622	19	5915
Eix Igualada-Vilafranca	412	425	837	1488	17	2342
Eix Sant Cugat-Manresa	1500	1356	2856	7609	28	10493
Eix Manresa-Vic	339	564	903	1694	3	2600

1996-1998						
Eix viari	aïllats	adossats	unifamiliars	plurifamiliars	no consta	total
Eix Mataró-Granollers	665	1209	1874	3872	0	5746
Eix del Garraf	1126	2138	3264	8455	0	11719
Eix Llobregat	1251	1597	2848	6535	0	9383
Eix Igualada-Vilafranca	331	501	832	1751	0	2583
Eix Sant Cugat-Manresa	1235	2154	3389	11349	0	14738
Eix Manresa-Vic	213	703	916	2441	0	3357

1999-2001						
Eix viari	aïllats	adossats	unifamiliars	plurifamiliars	no consta	total
Eix Mataró-Granollers	737	987	1724	4924	0	6648
Eix del Garraf	1218	1586	2804	8811	0	11615
Eix Llobregat	1075	1421	2496	8439	0	10935
Eix Igualada-Vilafranca	366	441	807	2021	0	2828
Eix Sant Cugat-Manresa	1200	1318	2518	12721	0	15239
Eix Manresa-Vic	178	491	669	3197	0	3866

Habitatges construïts als municipis de la província de Barcelona agrupats a partir d'eixos viaris, 1987-2001.
Percentatge sobre el total construït de cada tipologia

1987-2001						
Eix viari	aïllats	adossats	unifamiliars	plurifamiliars	no consta	total
Eix Mataró-Granollers	16,09	18,89	34,98	64,96	0,06	100
Eix del Garraf	12,40	18,34	30,74	69,23	0,03	100
Eix Llobregat	17,57	16,66	34,23	65,72	0,05	100
Eix Igualada-Vilafranca	14,86	17,78	32,64	67,20	0,16	100
Eix Sant Cugat-Manresa	11,23	16,13	27,37	72,58	0,05	100
Eix Manresa-Vic	8,44	19,80	28,24	71,74	0,02	100

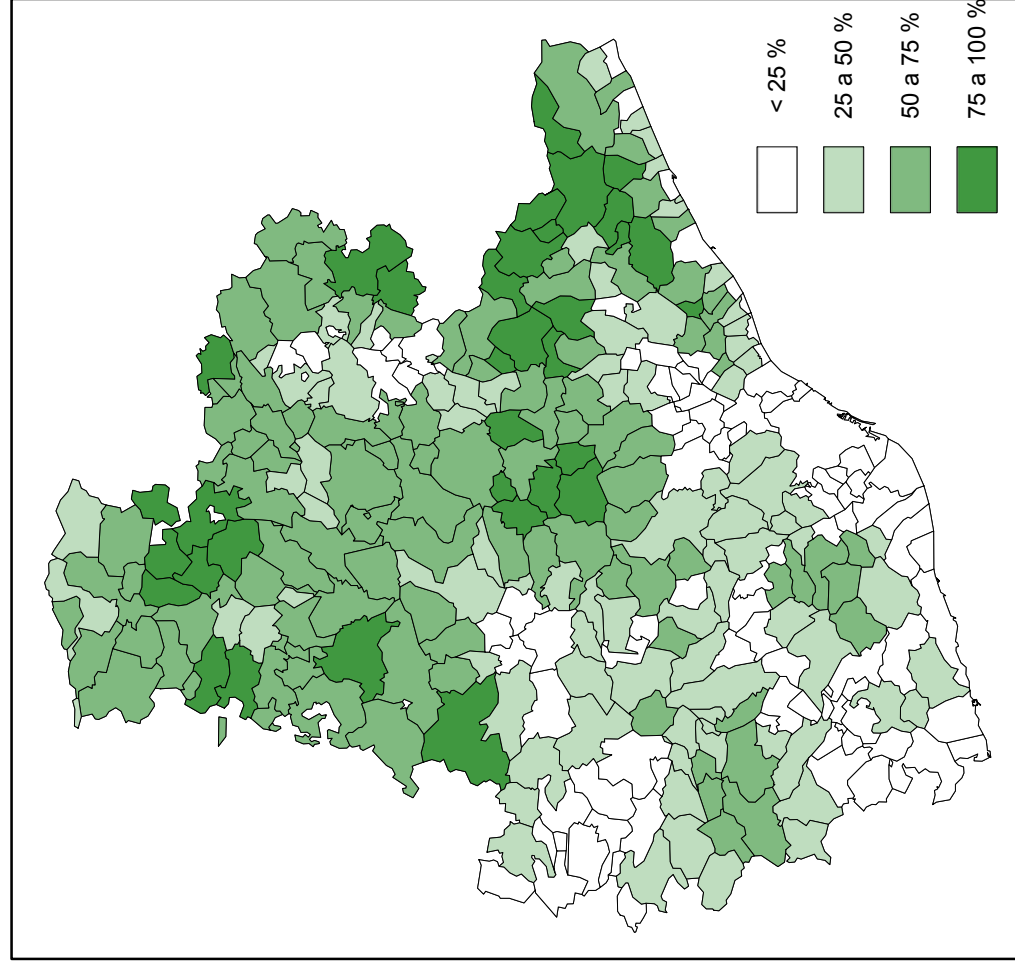
1987-1989						
Eix viari	aïllats	adossats	unifamiliars	plurifamiliars	no consta	total
Eix Mataró-Granollers	18,45	29,69	48,14	51,86	0,00	100
Eix del Garraf	14,83	30,81	45,64	54,36	0,00	100
Eix Llobregat	31,11	33,76	64,87	35,13	0,00	100
Eix Igualada-Vilafranca	13,96	23,02	36,97	63,03	0,00	100
Eix Sant Cugat-Manresa	18,25	40,97	59,22	40,78	0,00	100
Eix Manresa-Vic	11,79	41,52	53,30	46,70	0,00	100

1990-1992						
Eix viari	aïllats	adossats	unifamiliars	plurifamiliars	no consta	total
Eix Mataró-Granollers	25,33	15,30	40,64	59,36	0,00	100
Eix del Garraf	13,82	15,24	29,06	70,94	0,00	100
Eix Llobregat	24,93	12,73	37,66	62,34	0,00	100
Eix Igualada-Vilafranca	18,28	13,71	31,99	68,01	0,00	100
Eix Sant Cugat-Manresa	13,25	17,29	30,54	69,46	0,00	100
Eix Manresa-Vic	10,15	14,40	24,55	75,45	0,00	100

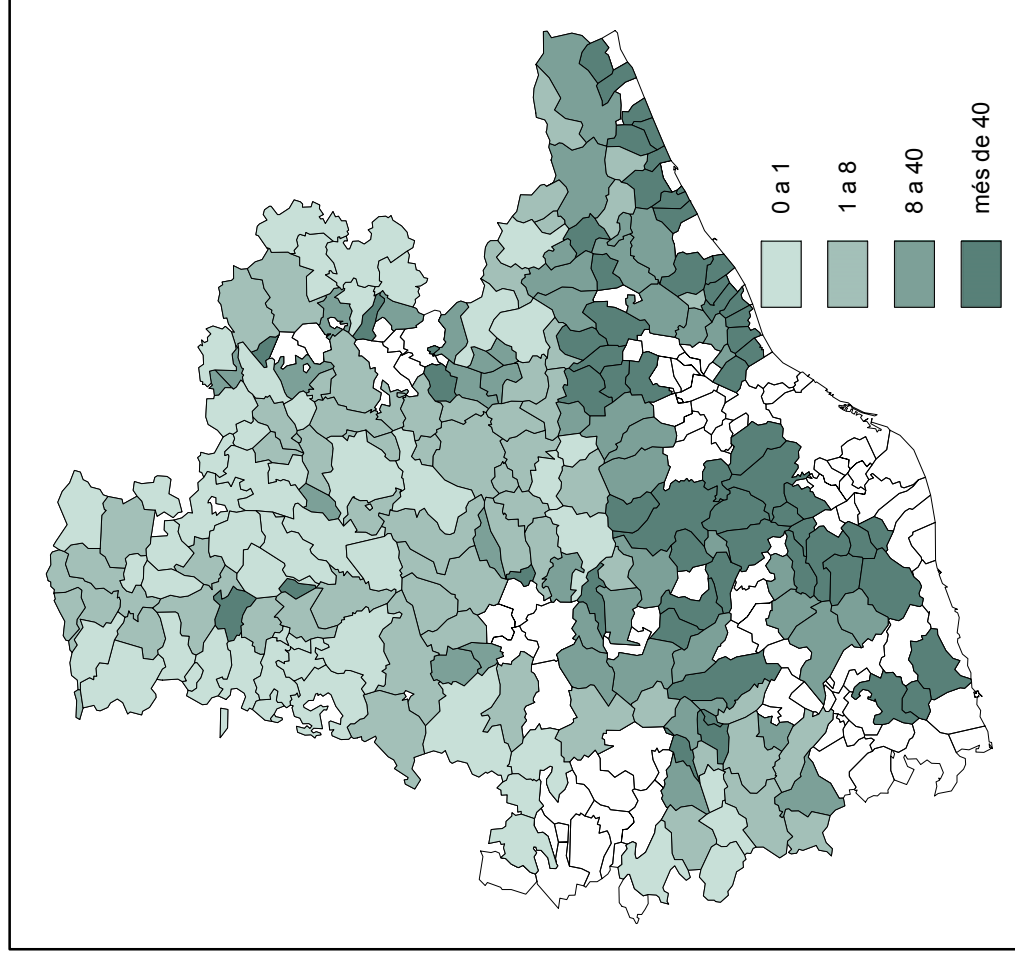
1993-1995						
Eix viari	aïllats	adossats	unifamiliars	plurifamiliars	no consta	total
Eix Mataró-Granollers	18,52	14,95	33,47	66,17	0,36	100
Eix del Garraf	15,76	16,82	32,57	67,28	0,15	100
Eix Llobregat	23,92	14,52	38,44	61,23	0,32	100
Eix Igualada-Vilafranca	17,59	18,15	35,74	63,54	0,73	100
Eix Sant Cugat-Manresa	14,30	12,92	27,22	72,52	0,27	100
Eix Manresa-Vic	13,04	21,69	34,73	65,15	0,12	100

1996-1998						
Eix viari	aïllats	adossats	unifamiliars	plurifamiliars	no consta	total
Eix Mataró-Granollers	11,57	21,04	32,61	67,39	0,00	100
Eix del Garraf	9,61	18,24	27,85	72,15	0,00	100
Eix Llobregat	13,33	17,02	30,35	69,65	0,00	100
Eix Igualada-Vilafranca	12,81	19,40	32,21	67,79	0,00	100
Eix Sant Cugat-Manresa	8,38	14,62	22,99	77,01	0,00	100
Eix Manresa-Vic	6,34	20,94	27,29	72,71	0,00	100

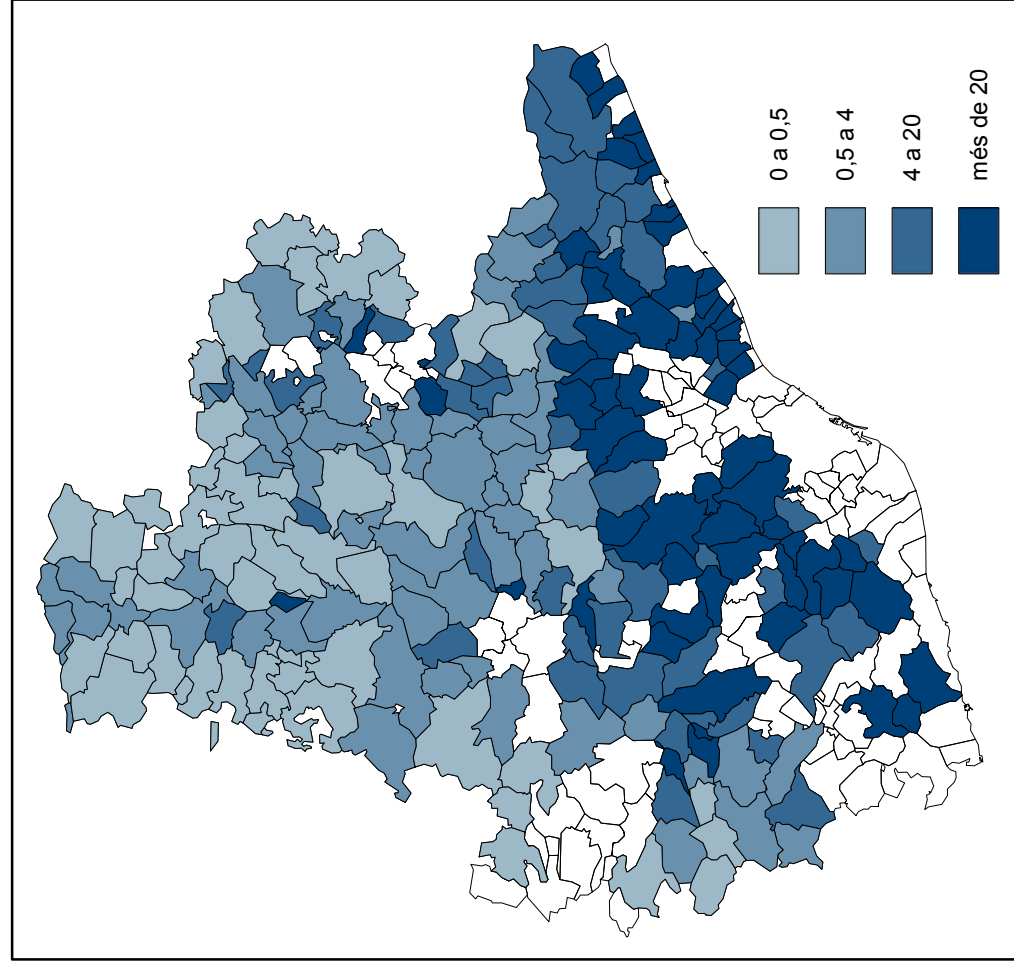
1999-2001						
Eix viari	aïllats	adossats	unifamiliars	plurifamiliars	no consta	total
Eix Mataró-Granollers	11,09	14,85	25,93	74,07	0,00	100
Eix del Garraf	10,49	13,65	24,14	75,86	0,00	100
Eix Llobregat	9,83	12,99	22,83	77,17	0,00	100
Eix Igualada-Vilafranca	12,94	15,59	28,54	71,46	0,00	100
Eix Sant Cugat-Manresa	7,87	8,65	16,52	83,48	0,00	100
Eix Manresa-Vic	4,60	12,70	17,30	82,70	0,00	100

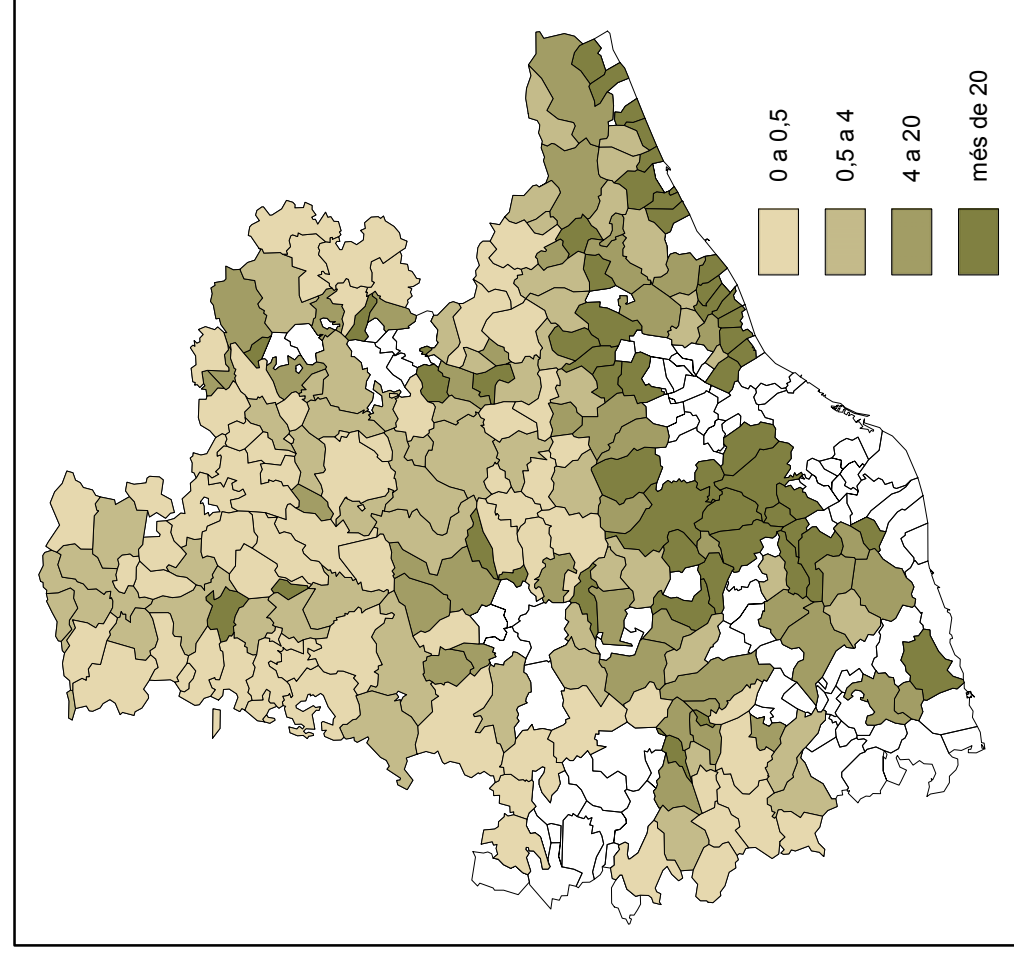
Percentatge de superfície forestal

Indicador de risc 1: Habitatges unifamiliars per km2 de superfície forestal

Indicador de risc 2: Habitatges aïllats per km2 de superfície forestal

Indicador de risc 3: Habitatges adossats per km2 de superfície forestal

Comparació entre la superfície forestal i la producció d'habitatges unifamiliars, 1987-2001. Municipis de la província de Barcelona

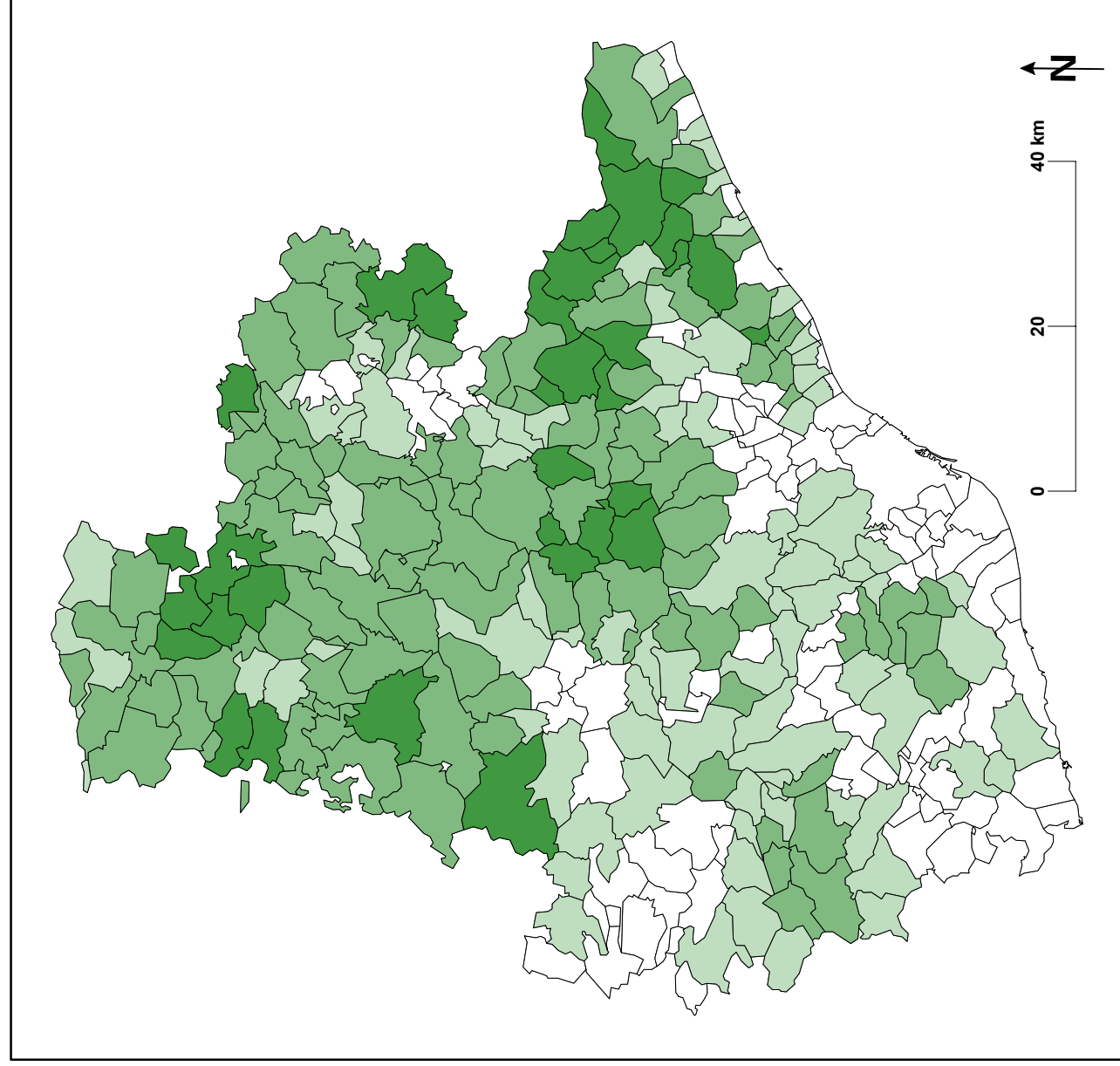
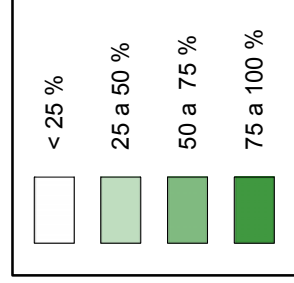
Nota: en els mapes d'habitatges no s'han considerat els municipis amb menys del 25% de superfície forestal

Font: elaboració pròpia a partir de les dades facilitades pel Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Barcelona. Dades de superfície forestal procedents de l'Inventari Ecològic i Forestal de Catalunya (1999) elaborat pel CREAF

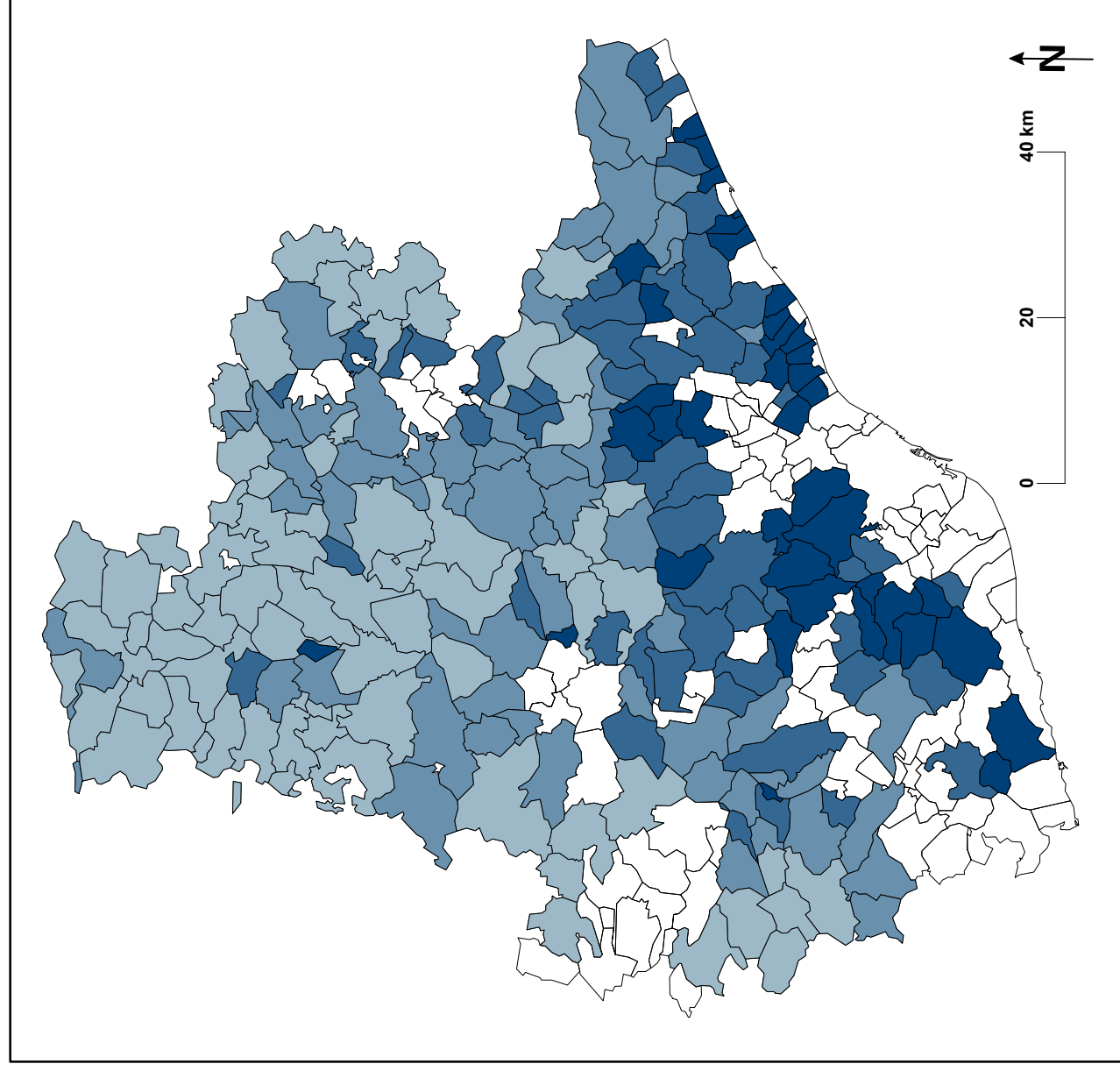
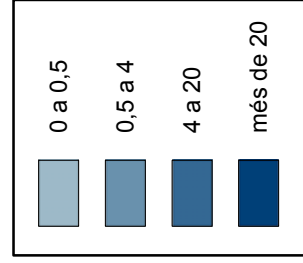

0 25 50 km

Percentatge de superfície forestal

Indicador de risc 4: Habitatges aïllats de més de 150 m2 per km2 de superfície forestal

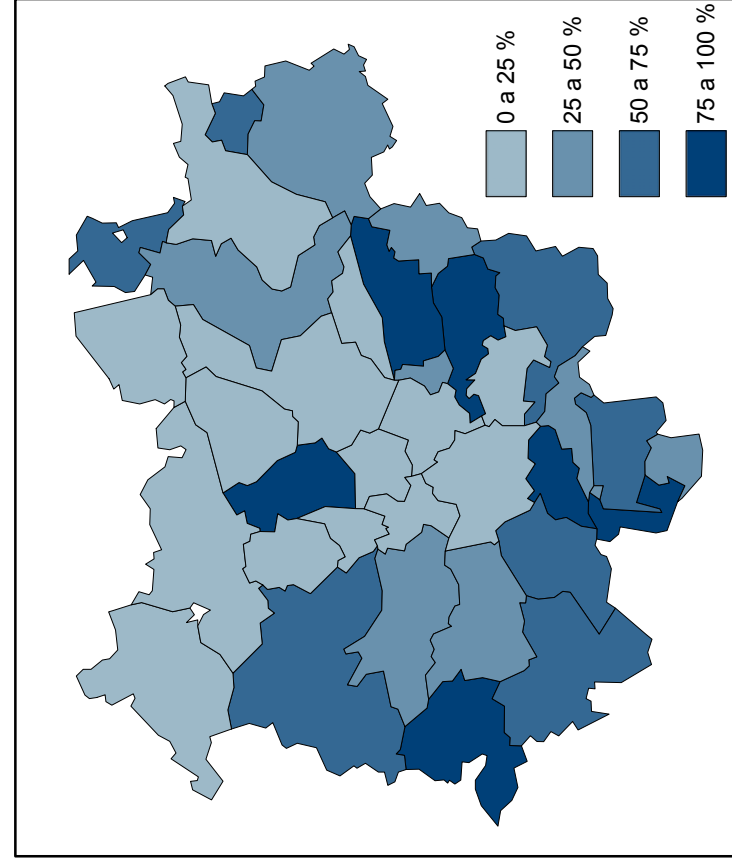
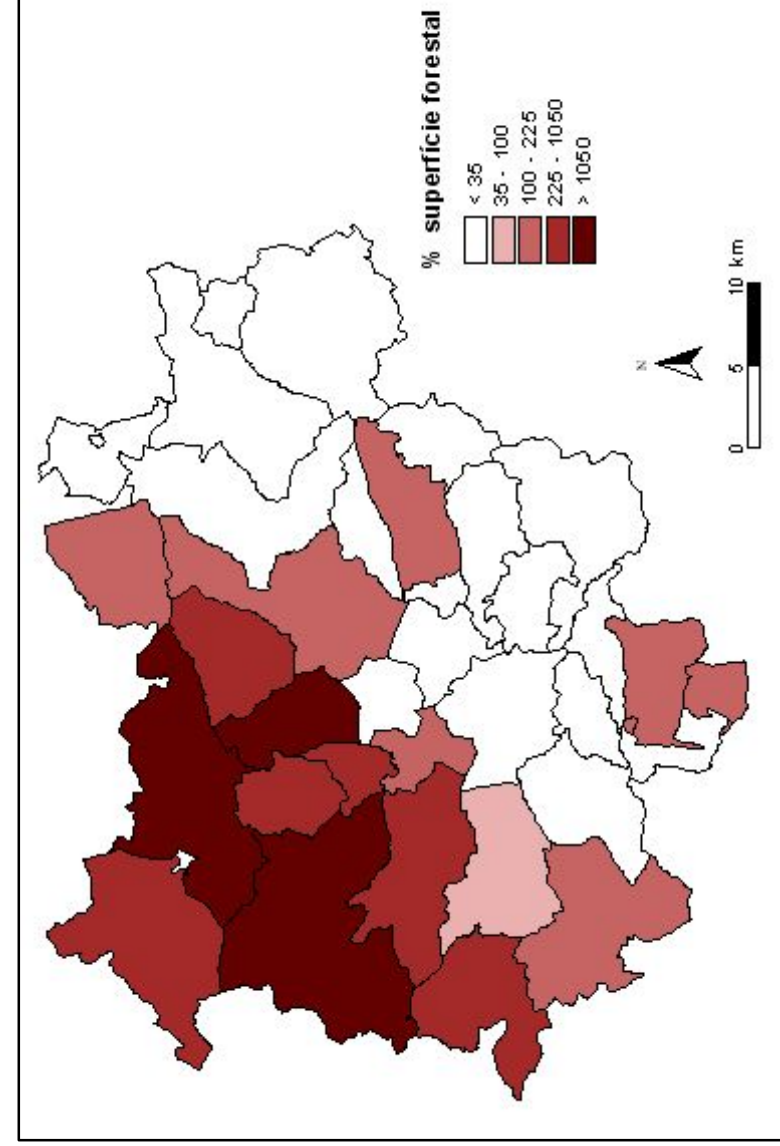
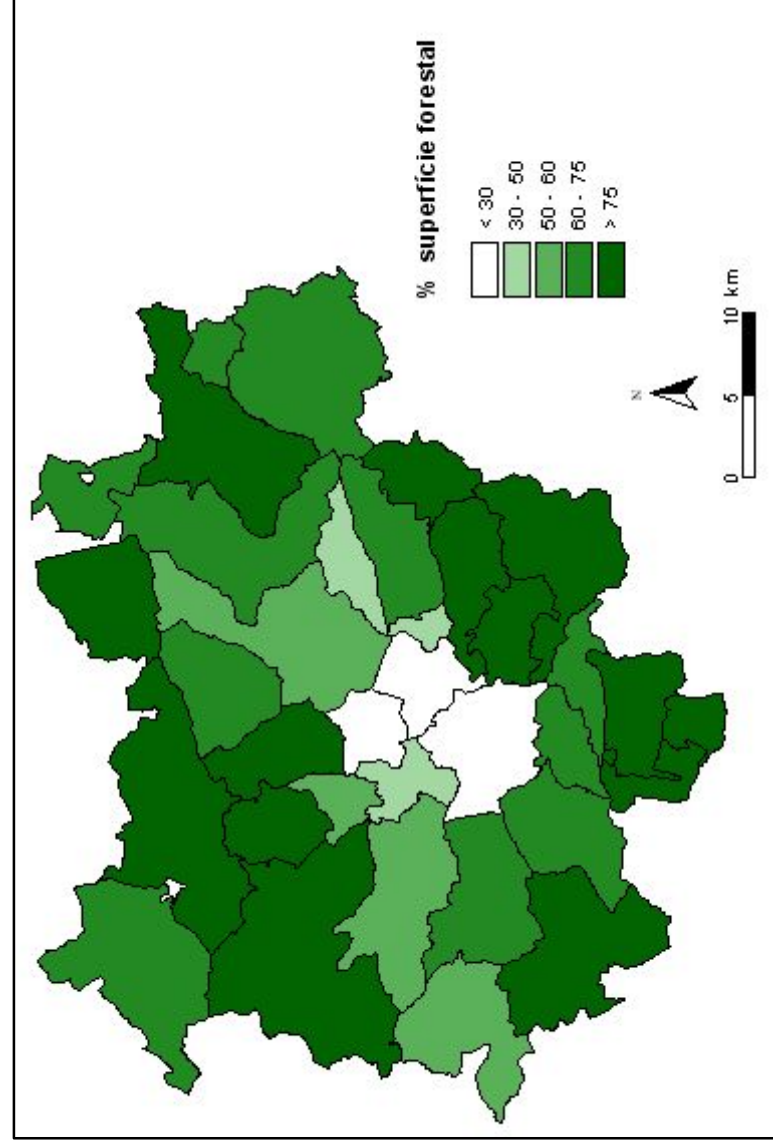

Comparació entre la superfície forestal i la producció d'habitatge unifamiliar aïllat de més de 150 m2, 1987-2001 . Municipis de la província de Barcelona

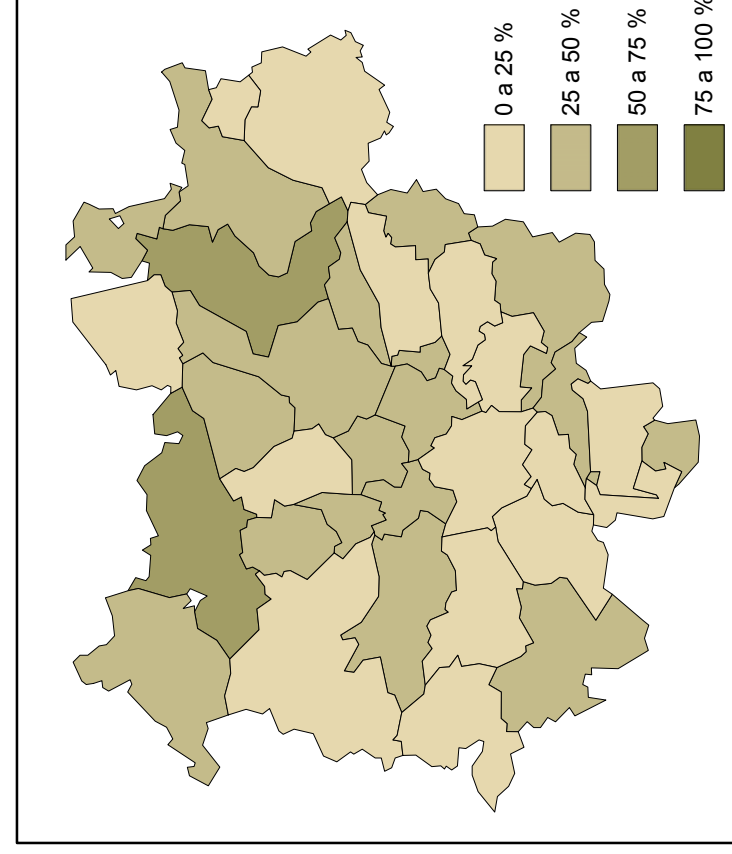
Nota: en el mapa d'habitatges no s'han considerat els municipis amb menys del 25% de superfície forestal

Font: elaboració pròpia a partir de les dades facilitades pel Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Barcelona. Dades de superfície forestal procedents de l'Inventari Ecològic i Forestal de Catalunya (1999) elaborat pel CREAF

Mapes procedents de:
 Badia i Perpinyà, Anna (2000) *La incidència dels incendis a l'Àrea Metropolitana de Barcelona i a la comarca del Bages durant el període 1987-1998*.
 Departament de Geografia,
 Universitat Autònoma de Barcelona, MIMEO

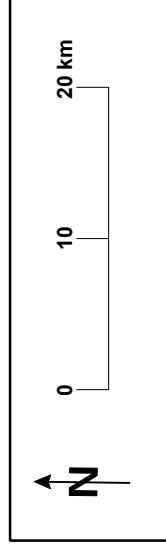

Habitatges aïllats: percentatges sobre el total d'habitatges construïts a cada municipi, 1987-2001

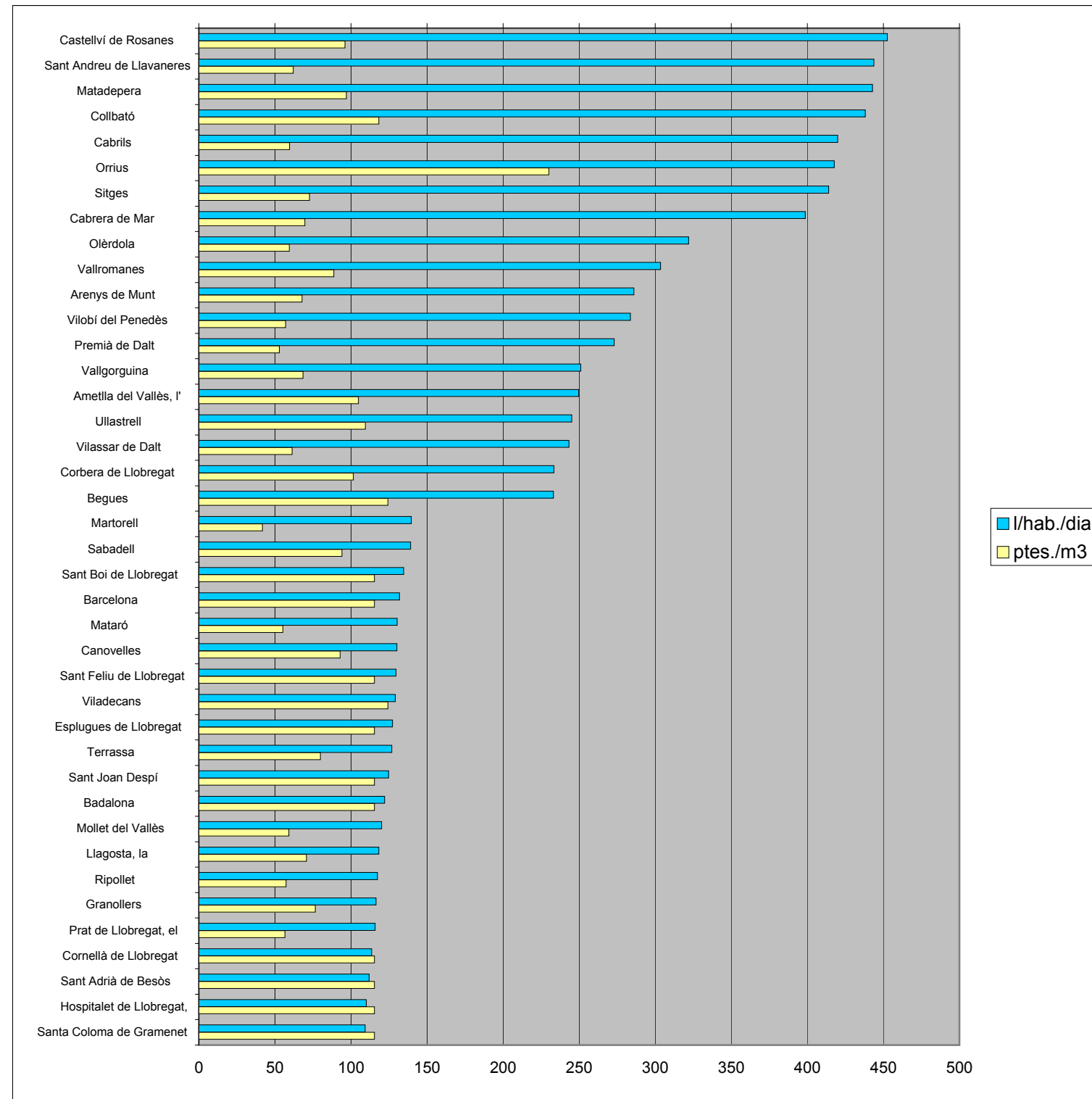
Habitatges adossats: percentatges sobre el total d'habitatges construïts a cada municipi, 1987-2001

Comparació entre la superfície forestal, la superfície cremada i la producció d'habitatges unifamiliars, 1987-2001.
Municipis de la comarca del Bages

Font: elaboració pròpia a partir de les dades facilitades pel Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Barcelona

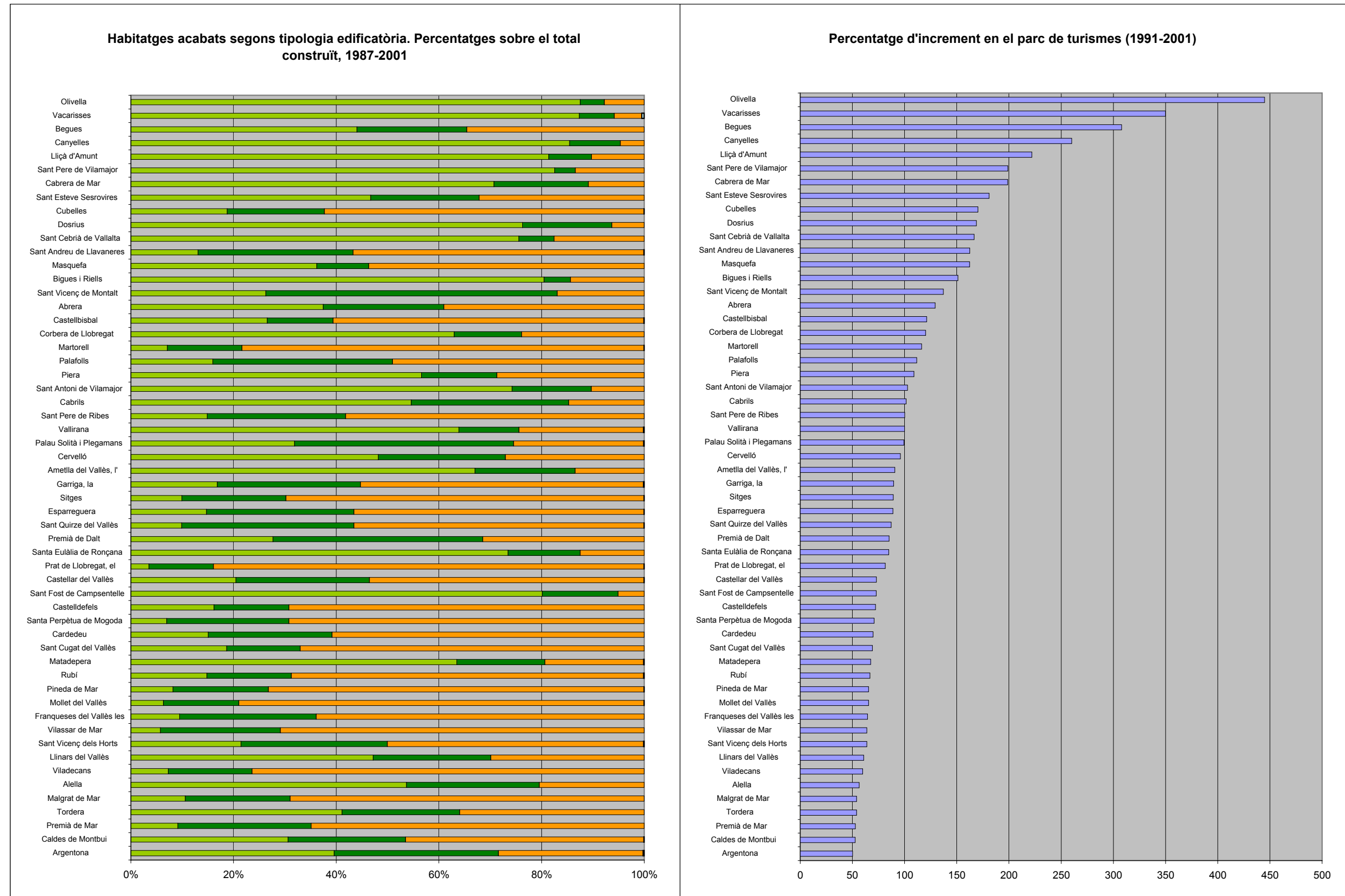
Comparació consum domèstic (litres/habitant/dia) i preu de l'aigua (ptes/m³). Selecció de municipis metropolitans, 1999

Font: Saurí, David (2003) "Lights and Shadows of Urban Water Demand Management: The Case of the Metropolitan Region of Barcelona" a *European Planning Studies*, Vol. 11, No. 3

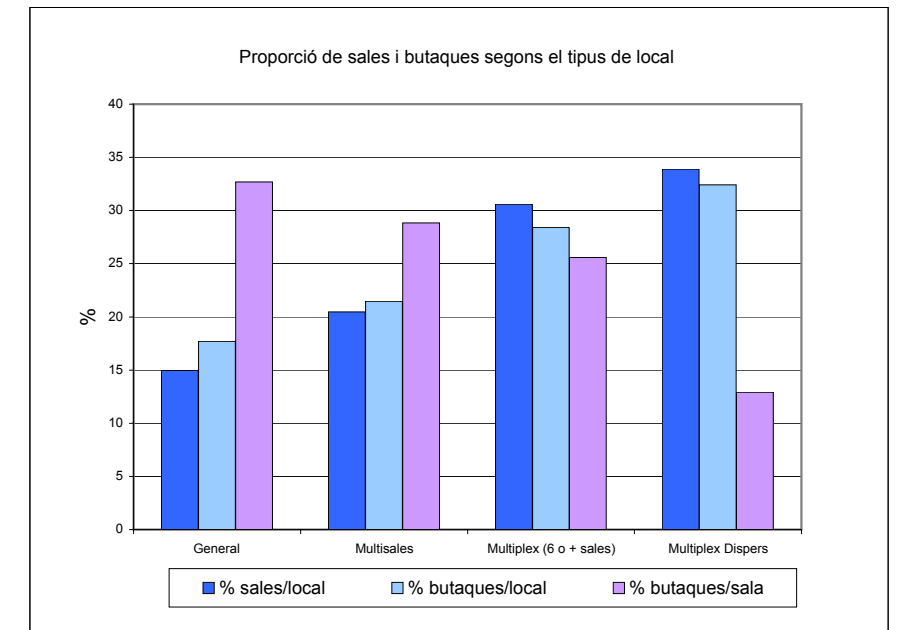
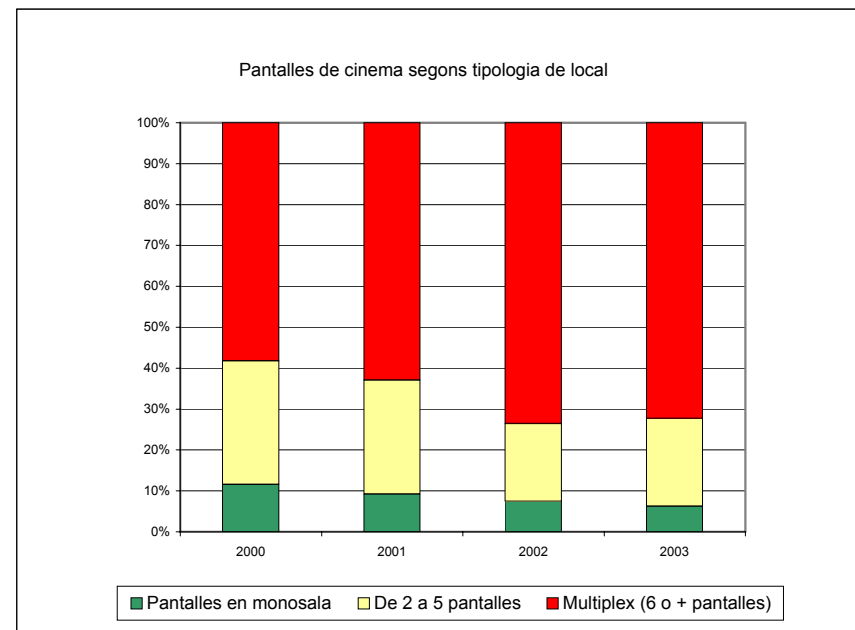
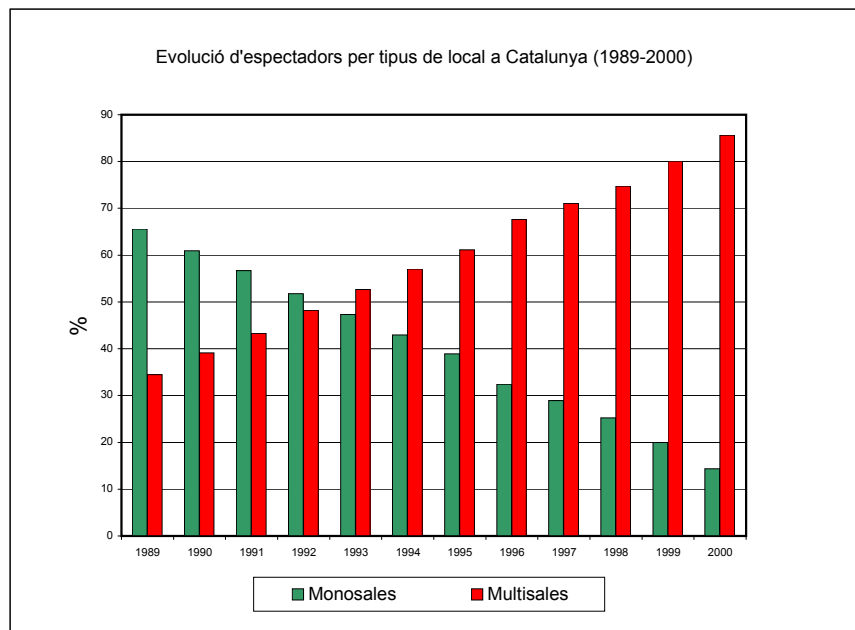
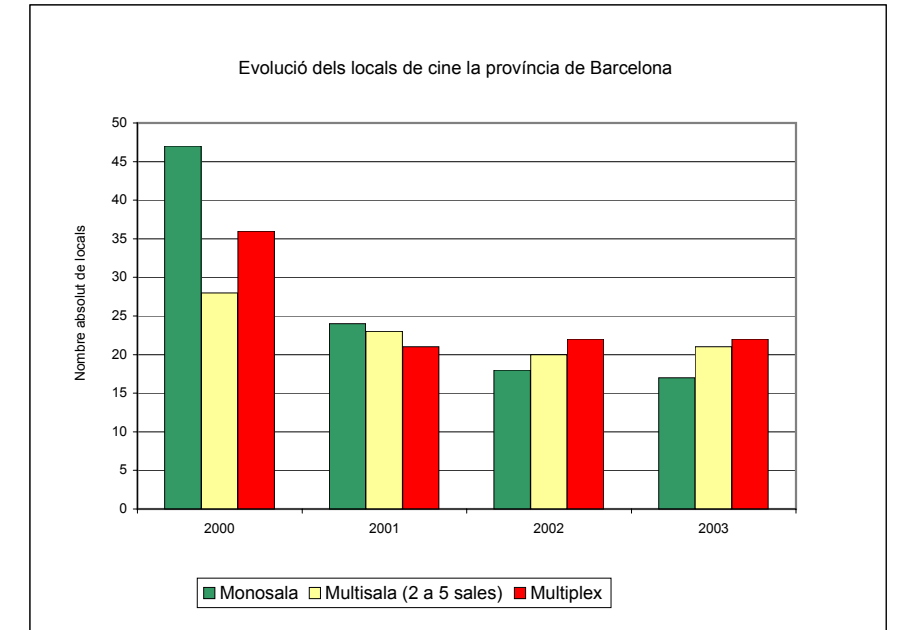
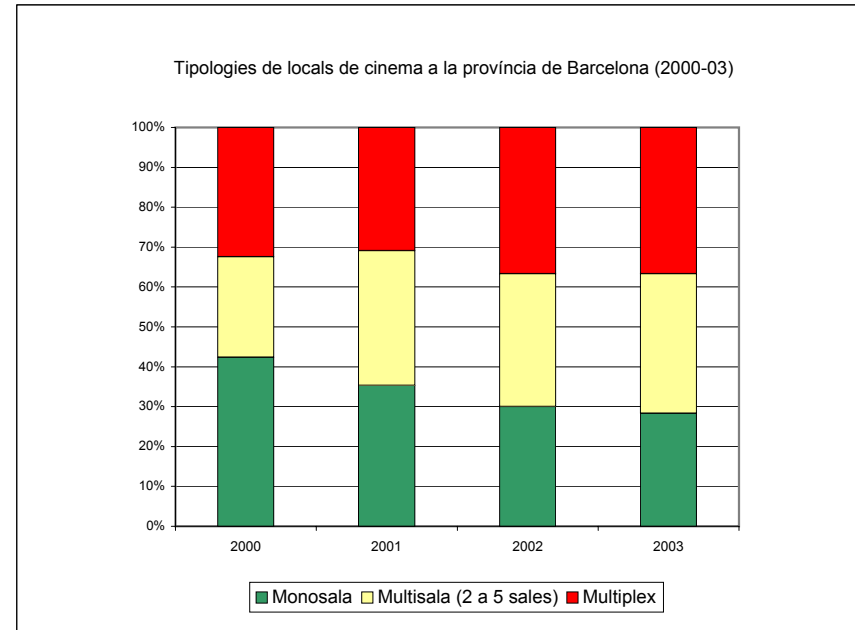
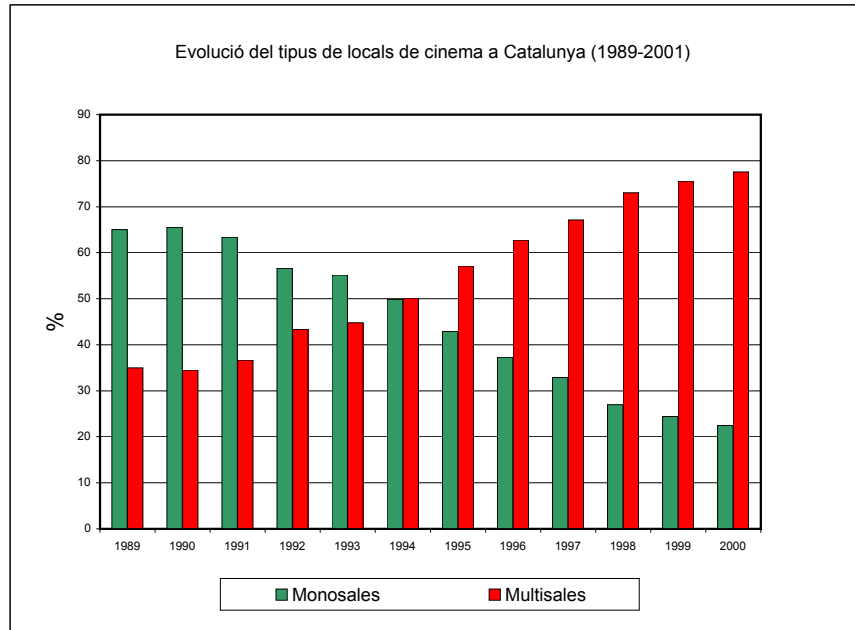
Comparació producció d'habitatge segons tipologia edificatòria i increment en el parc de turismes

Selecció de municipis metropolitanos (més del 50% d'increment en el parc de turismes, 1991-2001)

■ aïllats ■ adossats ■ plurifamiliars ■ no consta

Evolució dels locals de cinema a Catalunya (1989-2003)

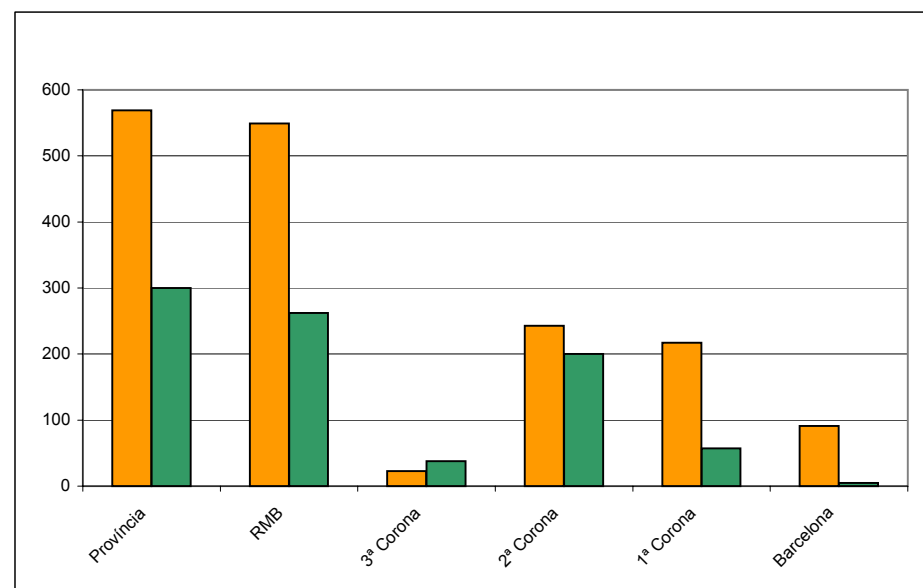
Font: elaboració pròpia a partir de *Cens de Sales de Cinema (1 de març de 2003)* Associació per a la investigació dels mitjans de comunicació

Eleccions municipals 1999 (nouarribats al municipi entre 1985-2000; mostra: 874 vots)

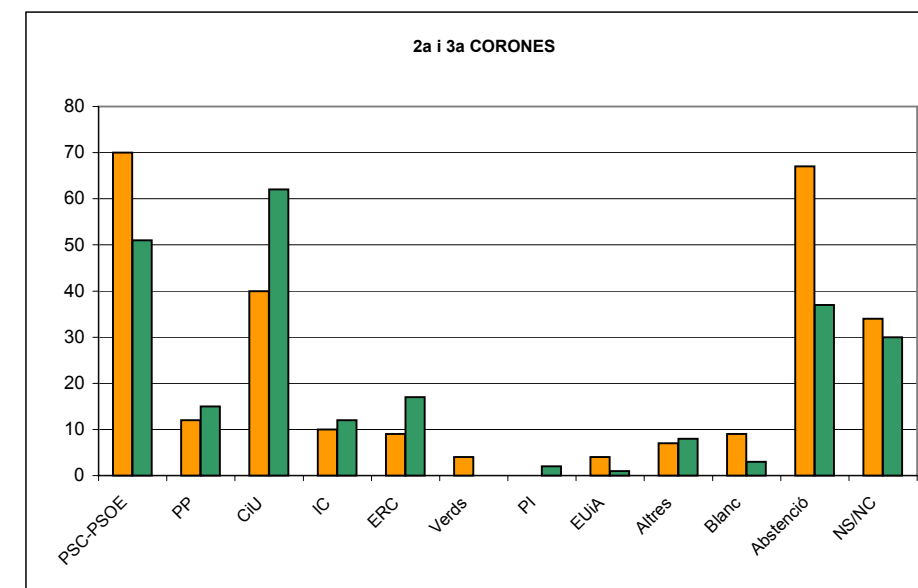
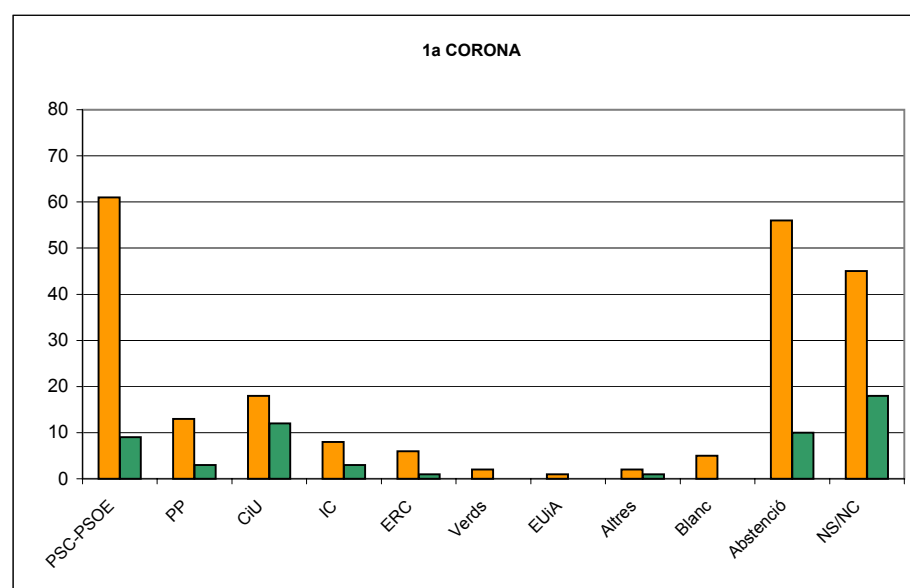
Distribució del vot segons tipologia edificatòria i partit polític a la província de Barcelona (valors absoluts)

	Barcelona		1ª Corona		2ª Corona		3ª Corona		2a i 3a corones		RMB		Província	
	Pis	Unifamiliar	Pis	Unifamiliar	Pis	Unifamiliar	Pis	Unifamiliar	Pis	Unifamiliar	Pis	Unifamiliar	Pis	Unifamiliar
PSC-PSOE	21	2	61	9	65	42	5	9	70	51	147	53	152	62
PP	3	1	13	3	12	15	0	0	12	15	28	19	24	30
CiU	13	0	18	12	36	54	4	8	40	62	67	66	76	116
IC	4	0	8	3	9	12	1	0	10	12	21	16	19	24
ERC	1	0	6	1	8	11	1	6	9	17	15	11	17	28
Verds	2	0	2	0	4	0	-	-	-	-	8	0	8	0
PI	1	0	-	-	0	2	-	-	-	-	1	2	1	2
EUiA	3	0	1	0	4	1	-	-	-	-	7	1	7	1
Altres	-	-	2	1	6	7	1	1	7	8	8	8	13	15
Blanc	4	0	5	0	9	3	0	0	9	3	17	3	18	6
Abstenció	26	0	56	10	60	31	7	6	67	37	142	41	127	68
NS/NC	13	2	45	18	30	22	4	8	34	30	88	42	64	52
Total	91	5	217	57	243	200	23	38	258	235	549	262	526	404

Distribució del vot segons tipologia edificatòria a la província de Barcelona

Distribució del vot segons tipologia edificatòria i partit polític a la província de Barcelona (valors absoluts)

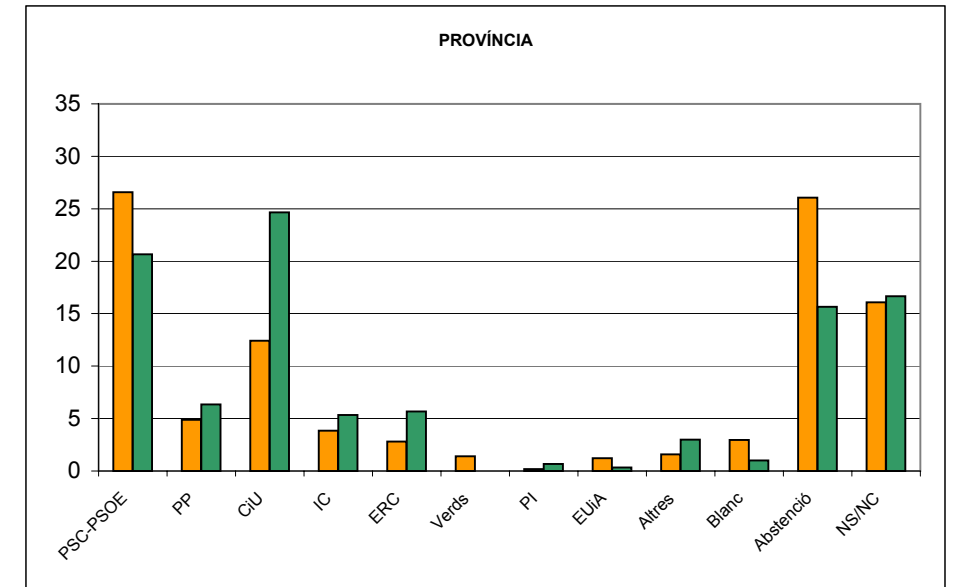
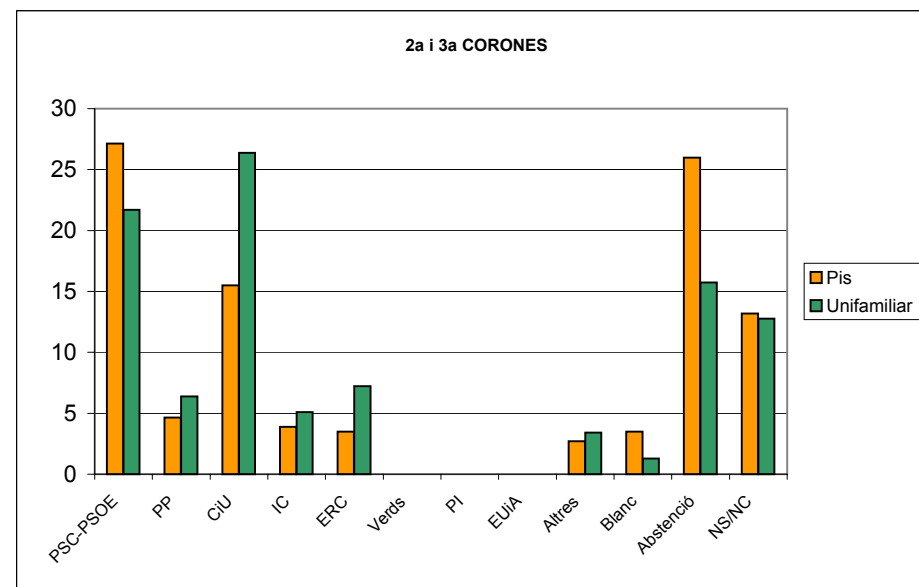
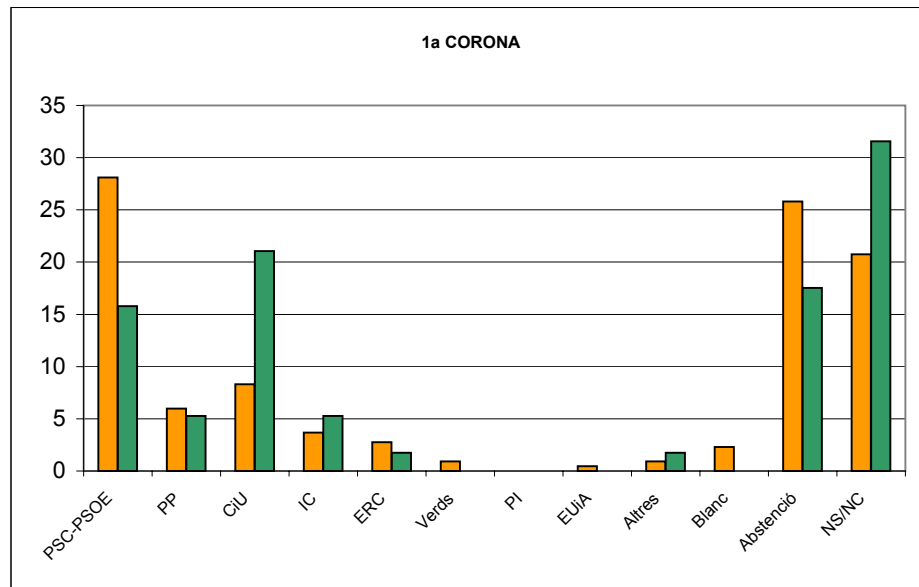
Pis
 Unifamiliar

Eleccions municipals 1999 (nouarribats al municipi entre 1985-2000; mostra: 874 vots)

Distribució del vot segons tipologia edificatòria i partit polític a la província de Barcelona (valors relatius)

	Barcelona		1ª Corona		2ª Corona		3ª Corona		2a i 3a corones		RMB		Província	
	Pis	Unifamiliar	Pis	Unifamiliar	Pis	Unifamiliar	Pis	Unifamiliar	Pis	Unifamiliar	Pis	Unifamiliar	Pis	Unifamiliar
PSC-PSOE	23,1	40,0	28,1	15,8	26,7	21,0	21,7	23,7	27,1	21,7	26,8	20,2	28,9	15,3
PP	3,3	20,0	6,0	5,3	4,9	7,5	0,0	0,0	4,7	6,4	5,1	7,3	4,6	7,4
CiU	14,3	0,0	8,3	21,1	14,8	27,0	17,4	21,1	15,5	26,4	12,2	25,2	14,4	28,7
IC	4,4	0,0	3,7	5,3	3,7	6,0	4,3	0,0	3,9	5,1	3,8	6,1	3,6	5,9
ERC	1,1	0,0	2,8	1,8	3,3	5,5	4,3	15,8	3,5	7,2	2,7	4,2	3,2	6,9
Verds	2,2	0,0	0,9	0,0	1,6	0,0	-	-	-	-	1,5	0,0	1,5	0,0
PI	1,1	0,0	-	-	0,0	1,0	-	-	-	-	0,2	0,8	0,2	0,5
EUiA	3,3	0,0	0,5	0,0	1,6	0,5	-	-	-	-	1,3	0,4	1,3	0,2
Altres	-	-	0,9	1,8	2,5	3,5	4,3	2,6	2,7	3,4	1,5	3,1	2,5	3,7
Blanc	4,4	0,0	2,3	0,0	3,7	1,5	0,0	0,0	3,5	1,3	3,1	1,1	3,4	1,5
Abstenció	28,6	0,0	25,8	17,5	24,7	15,5	30,4	15,8	26,0	15,7	25,9	15,6	24,1	16,8
NS/NC	14,3	40,0	20,7	31,6	12,3	11,0	17,4	21,1	13,2	12,8	16,0	16,0	12,2	12,9
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Comparació dels resultats entre corones metropolitanes i resum per a la província de Barcelona (valors relatius)

■ Pis
■ Unifamiliar

Conclusions de la tesi doctoral

El futur urbà dels paisatges 'sense densitat': una agenda per a la planificació territorial a Catalunya

Com s'ha anat presentant amb els diferents productes gràfics i cartogràfics, l'anàlisi de la producció residencial segons la tipologia edificatòria il·lustra com, lluny de les imatges de l'estancament, la transformació i la regeneració urbanes que van acompanyar l'explicació del creixement urbà durant la dècada dels vuitanta i primers noranta, el que ha succeït, en realitat, ha estat un creixement físic del territori residencial tant o més explosiu que el que va caracteritzar l'evolució de les ciutats i perifèries metropolitanes de la província de Barcelona a les dècades anteriors.

Son, així doncs, els habitatges adossats els 'polígons d'habitatge' del moment actual?

Segurament no, però en termes de consum de territori i de generació de dinàmiques d'urbanisme insostenible es podria fer una comparació força interessant. Segurament, el que quedaria clar seria la constatació d'una transició pel que fa al model territorial desenvolupat durant les dues últimes dècades als entorns urbans de la província de Barcelona. Aquesta transició es refereix al paper important desenvolupat per les 'restes comarcals' en el creixement de les tipologies unifamiliars. Més en concret, parlariem del paper dels municipis intermedis i petits en la configuració de l'expansió del procés d'urbanització. Emergeixen així un seguit de territoris de segona i tercera corona com contenidors privilegiats per l'expansió de la baixa densitat residencial i els usos del sòl i dinàmiques residencials i metropolitanes que l'acompanyen.

El que els nous paisatges de baixa densitat posen de manifest és el nou paper d'aquestes ciutats intermèdies. Així, els llocs de major dinàmica urbana en termes de construcció d'habitatges des del 1987 no han estat les ciutats més grans sinó els municipis entre 10.000-50.000 habitants. En aquestes ciutats intermèdies, la producció d'habitatges (127.322 unitats) va superar àmpliament el parc construït als centres urbans de major dimensió (els 59.180 habitatges dels municipis entre 50.000-100.000 habitants i les 107.918 dels municipis per sobre dels 100.000).

El que els múltiples fragments de territori dispers plantegen, així doncs, és un canvi pel que fa a les maneres de definir que és o no ciutat i com les ciutats mediterrànies estan evolucionant adoptant formes de creixement noves si més no pel que fa a l'escala de la seva implantació al territori. Al mateix temps, aquest procés de canvi territorial ha tingut com a conseqüència una especialització de l'espai residencial: les promocions de casetes aïllades i adossades no només han colonitzat l'espai d'aquests municipis intermedis, que han orientat els seus parcs edificats en aquesta direcció, sinó que també s'han multiplicat a les perifèries de molts municipis grans en funció dels requeriments que l'habitatge de baixa densitat cerca: bona accessibilitat i entorns urbans ben qualificats – en termes d'espai lliure i de proximitat a zones naturals o, al menys, no tan urbanitzades –.

Com projectar doncs una imatge de futur per a aquests nous territoris residencials? Com plantejar-se el futur urbà de les ciutats i poblacions de la regió i la província de Barcelona?

Aquestes noves àrees residencials suposen, en el context de les ciutats mediterrànies, un tipus de urbanització clarament anti-ecològica i fins i tot molt més insostenible que el model de ciutat densa i compacta contra el qual intenten aparèixer com una alternativa. En aquest sentit, la multiplicació dels paisatges de baixa densitat suposa riscos clars en, al menys, dues direccions:

En primer lloc, aquests nous barris de cases adossades i aïllades són insostenibles des del punt de vista ambiental. Una insostenibilitat urbana que resulta dels elevats consums de territori que comporta aquest tipus d'urbanització¹. Cal destacar al menys tres elements: el consum de sòl directe, l'exacerbació en l'ús de l'automòbil i el creixent consum de recursos naturals.

¹ Com ja es va comentar al capítol d'introducció dedicat a les qüestions preliminars, el sòl urbà a la regió metropolitana de Barcelona va créixer a un ritme molt important durant el segle XX però, especialment, durant les dues últimes dècades: Així, al 1880, de les 323.000 hectàrees que integraven el territori de la regió, 1.763 estaven urbanitzades. El sòl urbà havia crescut fins a 21.482 ha al 1972 i, vint anys més tard, ja es comptaven 45.000 hectàrees, al 1992. En altres paraules, la regió metropolitana de Barcelona va consumir més sòl a l'últim quart de segle que durant tota l'evolució anterior amb un ritme mitjà de consum de 1.000 ha anuals, equivalents a 3 ha per dia.

Un consum de sòl que deriva, òbviament, de les característiques físiques i tipològiques d'aquesta mena d'habitatge però, sobretot, de la galeria de nous usos del sòl que apareixen acompanyant la baixa densitat residencial. Caldria destacar-ne dos de principals: d'una banda, les infraestructures viàries per a l'ús de l'automòbil, com ampliacions i connexions a la xarxa bàsica i a les autopistes, les *benzineres-botiga* o les ja molt conegudes *rotondes*, repetides indefinidament a tants fragments del territori metropolità català. D'una altra banda, els usos del sòl que caracteritzen el paisatge de la dispersió i la vida suburbana, com els centres comercials, lúdics i d'oci, amb el cas particular de les sales multicinemes en clara expansió.

És també una insostenibilitat que deriva de l'ús indiscriminat de l'automòbil. Per a explicar aquest fenomen, i a part de l'increment important en el parc de vehicles durant els últims anys cal considerar dos factors:

- D'una banda, s'ha de tenir en compte que els mercats de treball i de residència s'han reestructurat a escala metropolitana, és a dir, que els llocs de residència i de treball han deixat d'estar confinats dins dels límits administratius de cada municipi.
- D'una altra banda, no s'ha d'oblidar que els barris de baixa densitat gaudeixen d'una bona connexió i accessibilitat a la xarxa de carreteres molt més que no pas a la de transport públic i els seus habitants treballen de forma majoritària a un lloc diferent².

De fet, un tipus d'estructura del poblament i la urbanització articulada sobre la dispersió i la multiplicació dels entorns residencials fa molt difícil servir amb transport públic eficient la elevadíssima mobilitat que en resulta de la necessitat d'accedir a serveis que no estan al mateix lloc de residència. En altres paraules, en un context de dispersió, els itineraris de mobilitat es multipliquen i assoleixen una variabilitat tant important que fa que, en moltes ocasions, l'automòbil sigui la única manera eficaç i eficient de resoldre les necessitats individuals de transport. Tal i com ho mostra la última Enquesta de Mobilitat per al 2001-2002, la prevalència de l'ús del transport privat sobre el públic és molt clara en el moment que ens situem fora de les ciutats més grans, precisament on s'ha concentrat el parc d'habitatges unifamiliars. En el cas del Baix Llobregat, per exemple, fins a un 43% dels desplaçaments totals que es produeixen a la comarca es fa en transport privat mentre que únicament el 20,2% es fa en transport públic³.

En termes ambientals, els riscos més seriosos però tenen relació amb l'elevat i creixent consum d'energia, aigua i altres recursos: les noves tipologies d'habitatge unifamiliar sovint s'ofereixen incloent-hi jardins i piscines privades o comunitàries, la qual cosa contribueix a exacerbar problemes d'abaratiment i també de pol·lució.

En segon lloc, a banda d'aquests problemes de tipus funcional i ambiental cal afegir-ne una sèrie de riscos de tipus social i cultural que tenen a veure amb la mínima complexitat i la manca de diversitat urbana pròpies d'aquestes noves àrees residencials. En efecte, la forma urbana que resulta de la urbanització dispersa es caracteritza per la seva extrema simplicitat. És, en aquest sentit, clarament *urbana*. Però aquesta manca de complexitat de la trama urbana va acompanyada d'una simplicitat pel que fa a l'estructura social d'aquests nous barris. Les promocions de cases aïllades i adossades estan habitades per un tipus de població molt específic: llars integrades per parelles amb un perfil comú pel que fa als nivells d'instrucció, hàbits de consum i estils de vida. Aquesta manca de diversitat social representa un canvi molt important pel que fa a uns dels atributs que històricament han caracteritzat les ciutats mediterrànies compactes. No es tracta d'un assumpte banal: considerant la ciutat en termes socials, la manca de diversitat humana significa la simplificació de la ciutat entesa com un complex entramat de relacions.

² En el cas de la Regió Metropolitana de Barcelona, al 1990, el 35,6% de la població treballava en un lloc diferent al lloc de residència. Deu anys més tard, al 2000, les persones habitant i treballant a llocs diferents representaven ja el 47,6% de la població metropolitana.

³ El Baix es, així mateix, la comarca metropolitana amb menor mobilitat interna, amb un 27% de desplaçaments dels seus habitants cap a d'altres zones. Així, per exemple, setmanalment s'enregistren 2,5 milions de desplaçaments cap al Barcelonès.

El resultat que s'en deriva del procés d'urbanització dispersa, així doncs, és una ciutat habitada per *iguals*, viscuda de forma similar independentment del territori de residència. En altres paraules, el tipus d'experiència urbana que caracteritza els entorns de baixa densitat del Baix Llobregat diferiran molt poc de la que pugui tenir-se habitant en un barri de cases adossades o aïllades al Vallès Oriental, al Bages o el Baix Penedès. Aquesta és la millor expressió del risc que suposen per la ciutat els processos d' *urbanització*. Davant d'aquest procés gradual d'homogeneïtzació dels entorns urbans residencials no s'ha d'oblidar un fet molt clar: les ciutats mediterrànies han estat concebudes i encara són considerades com una reserva de diversitat urbana en funció de la seva típica imatge de densitat constructiva, complexitat urbana i diversitat social.

Sens dubte, el gran repte de futur per les ciutats i els territoris de Catalunya serà repensar l'escenari dispers que ha resultat del procés d'urbanització per a intentar introduir-hi elements de diversitat i complexitat. L'absència de densitat no necessàriament ha de portar a la simplicitat i a la reducció dels atributs urbans; l'absència de densitat no ha d'implacar la renúncia per part de la planificació territorial a dotar de complexitat urbana els paisatges dispersos i les relacions socials que aquests tradueixen.

És del tot necessari que la política territorial vetlli per les ciutats compactes existents; miri de reforçar les seves funcions; i garanteixi la permanència tant de les seves estructures socials com de les seves característiques físiques i morfològiques. Però també és igualment veritat que aquesta direcció estratègica deixa de banda la munió d'espais urbanitzats de forma dispersa que ja formen part d'un tot territorial força integrat en termes funcionals. Un territori on, segurament, les receptes d'intervenció tradicionalment testades sobre la ciutat densificada no són vàlides. Un territori que, a hores d'ara, resta sense projecte des del punt de vista del planejament; i sense discurs pel que fa al disseny urbanístic d'elements urbans tan bàsics com, per exemple, l'espai públic.

Fer ciutat de la urbanització, conferir a la transformació física del territori els continguts socials i culturals de la ciutat seran condicions obligades per pensar un futur urbà fet de presents *sense densitat*.

Bibliografia

AMB (1995) *Dinàmiques metropolitanes a l'àrea i la regió de Barcelona*. Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona.

AMB (2003) *El Territori metropolità de Barcelona : dades bàsiques, evolució recent i perspectives 2003* *El territori metropolità de Barcelona*, Mancomunitat de Municipis de l'Àrea metropolitana de Barcelona: Barcelona

ARRIBAS, Ramon (1991) "Els indicadors territorials en l'estudi de la població de la regió metropolitana de Barcelona. Els nivells de saturació". A *Papers de Demografia*, num. 52.

CABRÉ, Anna; PUJADES, Isabel (1985) "La població de Barcelona i el seu entorn al segle XX". A *Barcelona: gènesi i consolidació del fet metropolità*. Avenç, num. 88, (33-40).

CABRÉ, Anna; MUÑOZ, Francesc M. (1997) "Evolució demogràfica de Barcelona". A SOBREQÜÈS i CALLICÓ, Jaume (1997) *Història de Barcelona, vol. VIII El segle XX II. Del creixement desordenat a la ciutat olímpica* (107-133). Enciclopèdia Catalana, Ajuntament de Barcelona.

CHALAS, Yves; DUBOIS-TAINE, Geneviève (1997) *La Ville émergente*, Saint-Étienne: Éditions de l'Aube.

CLUSA, Joaquim (1995) "La mobilitat obligada i els àmbits funcionals a la regió metropolitana de Barcelona". A *Papers*, num. 24, (51-68). Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona.

DEZERT, Bernard (1991) *La Périurbanisation en France*, Sedes: Paris.

DURÀ, Antoni (1995) *Mobilitat residencial, contra-urbanització i canvi en l'estructura social de Santa Coloma de Gramenet. Un municipi de la primera perifèria metropolitana de Barcelona*. Tesi doctoral. Mimeo. Departament de Geografia de la UAB.

ESTEBAN, Juli (1990) "Els objectius territorials per a la regió metropolitana". A *Papers*, num, 2, (9-20). Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona.

ESTEBAN, Juli; FERRER, Amador (1993) "El planejament físic del continu urbà barceloní: implicacions supramunicipals". A *Papers*, num, 13, (11-18). Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona.

FERRER, Amador; NEL.LO, Oriol (1991) "Barcelona: la transformació d'una ciutat industrial". A *Papers*, num. 3, *Economia i territori metropolità* (10-30). Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona.

FONT, Antoni (1997) "Anatomia de una metròpoli discontinua: la Barcelona metropolitana". A *Papers de la Regió Metropolitana de Barcelona*, num. 26, *Les formes del creixement metropolità* (9-19). Barcelona: Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona.

FONT, Antoni; LLOP, Carles; VILANOVA, Josep Maria (1999) *La construcció del territori metropolità. Morfogènesi de la regió urbana de Barcelona*. Àrea Metropolitana de Barcelona/Mancomunitat de Municipis. Barcelona.

INDOVINA, Francesco (1998) "Algunes consideracions sobre la ciutat difusa". A *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 33 (21-32).

INDOVINA, Francesco (1999) "The diffuse city: Its nature and Government". A INDOVINA, Francesco (ed.) *The Diffuse City: Land, Innovation, Economics, Planning, Policy Analysis* (47-58). Venezia: IUAV/DAEST

INGERSOLL, Richard (1999) "Sprawlscape: il paesaggio come redenzione". A de ROSSI, Antonio; DURBIANO, Giovanni; GOVERNA, Francesca; REINERIO, Luca; ROBIGLIO, Matteo. *Linee nel paesaggio. Esplorazioni nei territori della trasformazione*. Torino: UTET Università.

- MARTINOTTI, Guido (1993) *Metropoli. La nuova morfologia sociale della città*. Il Mulino. Bologna.
- MENDIZÀBAL, Enric et al (1993) *La població estacional als municipis de Catalunya*. Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra (MIMEO).
- MIRALLES, Carme (1997) *Transport i Ciutat. Reflexió sobre la Barcelona contemporània*. Ciència i Tècnica, 10. Geografia i Urbanisme, UAB.
- MÓDENES, Juan Antonio (1995) *Anàlisi geo-demogràfica de les àrees de relació migratòria local a la Regió Metropolitana de Barcelona*. (Memoria de tercer cicle). Mimeo. Departament de Geografia. UAB.
- MONCLÚS, Francisco Javier (1997) "Suburbanización y nuevas periferias. Perspectivas geográfico-urbanísticas". A Monclús, Francisco Javier. *La ciudad dispersa* (5-15). Barcelona: Centre de Cultura Contemporània de Barcelona.
- MUÑOZ, Francesc (2000) "La ciudad multiplicada, la metrópolis de los territoriantes". A *Arquitectura*, num. 322. Colegio Oficial de Arquitectos de Madrid, COAM.
- MUÑOZ, Francesc (2001) "urBANALización: territorio y paisaje en la ciudad multiplicada". A LETRIA, José Jorge (int.) *A Cidade. Actas dos VII Cursos Internacionais de Verão de Cascais* (173-208). Câmara Municipal de Cascais.
- MUÑOZ, Francesc (2003) "LOCK LIVING: Urban Sprawl in Mediterranean Cities". A *Cities, International Journal of Urban Policy and Planning*, volume 20, issue 6 (381-385) december.
- MUÑOZ, Francesc (2004) "La ville multipliée, metropole des territoriants". En Chalas, Yves (ed) *L'imaginaire aménageur en mutation*. Paris, L'Harmattan (81-100).
- MUÑOZ, Francesc (en premsa) *urBANALización: paisajes comunes, lugares globales*. Gustavo Gili, Barcelona.
- NEL·LO, Oriol (1998); "Les dinàmiques metropolitanas: la difusió de la ciutat sobre el territori". En GINER, Salvador (dir.) *La societat catalana*, Barcelona, Institut d'Estadística de Catalunya, 1998.
- NEL·LO, Oriol (2000) "Ciudades intensas. Reflexiones sobre el papel de las ciudades de la segunda corona metropolitana en la articulación del área urbana de Barcelona", En BELLET, Carme; LLOP, Josep Maria (eds.) *Ciudades intermedias. Urbanización y sostenibilidad*, (225-243), Milenio:Lleida.
- NEL·LO, Oriol (2001) *Ciutat de Ciutats*, Empúries: Barcelona.
- NEL·LO, Oriol; MUÑOZ, Francesc (2004) 'El proceso de urbanización'. A ROMERO, Joan (coord.) *Geografía Humana. Procesos, riesgos e incertidumbres en un mundo globalizado* (255-332). Ariel, Barcelona.
- NOGUÉ, Joan (2003) 'Un territori esquarterat. El paisatge de les taques d'oli'. A *Transversal, Revista de Cultura Contemporània*, num. 20 (42-47). Regiduria de Cultura, Ajuntament de Lleida.
- PIÉ, Ricard (1999) "L'actuació al Port Vell de Barcelona: l'èxit d'un projecte que no fa ciutat". A *Karis*, num. 5 (6-9), maig.
- PIÉ, Ricard (2004) 'Ara toca fer ciutat'. A *Debat Costa Brava. Congrés: Un futur sostenible*. Col·legi d'Arquitectes de Catalunya.
- POZZOLO, Luca dal (ed, 2002). *Fuori città, senza campagna. Paesaggio e progetto nella città diffusa*. Milano: FrancoAngeli.
- RIERA, Pilar; PALLARÉS, Montserrat; FLORES, Jose Luis (1992) "Característiques de l'habitatge, la mobilitat i la percepció del territori". *Enquesta Metropolitana de la Regió de Barcelona, 1990*. vol. 3. Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona.
- RELPH, Edward (1987) *The modern urban landscape*. The Johns Hopkins University Press. Baltimore.
- ROCA, Francesc (1997) "L'economia de Barcelona, 1939-1994". A SOBREQUÈS i CALLICÓ, Jaume (1997) *Història de Barcelona, vol. VIII El segle XX II. Del creixement desordenat a la ciutat olímpica* (189-241). Enciclopèdia Catalana, Ajuntament de Barcelona.
- RUEDA, Salvador (2002) 'Els costos ambientals dels models urbans dispersos'. A *Papers de la Regió Metropolitana de Barcelona*, 36 (73-104). Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona.
- RUEDA, Salvador (2002) *Barcelona, ciutat mediterrània, compacta i complexa. Una visió de futur més sostenible*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona/Agència Local d'Ecologia Urbana de Barcelona.
- SÁNCHEZ, Joan Eugeni (1991) "Transformaciones en el espacio productivo de Barcelona y su área metropolitana, 1975-1990". A *Papers*, num. 6, (55-76).
- SASSEN, Saskia (1991) *The global city*. Princeton Univ. Press. N.J.
- SASSEN, Saskia; MUÑOZ, Francesc (2003) "Arqueologías del espacio urbano. Un discurso hacia la arquitectura de la metrópolis". En *Memorial Ignasi de Solà-Morales*. (145-155). Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona (ETSAB). Universitat Politècnica de Catalunya.
- SERRA, Josep (1991) "La ciutat metropolitana. Delimitacions, desconcentracions, desequilibris". Ponència presentada al I Congrés Català de Geografia, Barcelona, maig del 1991. A *Papers*, num. 6, (33-51).
- SERRATOSA, Albert (1994) "Els espais oberts en el planejament metropolità: realitats i propostes". A *Papers*, num. 20, *Els espais oberts: parcs, rius i costes* (37-48). Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona.
- SERRATOSA, Albert (dir. 1999) *Factors clau de la planificació territorial a l'àrea metropolitana de Barcelona*. Institut d'Estudis Territorials, Barcelona.
- SOJA, Edward (2000) *Post-metropolis. Critical Studies of Cities and Regions*. London: Blackwell, 2000.
- de SOLÀ-MORALES, Ignasi (1996) "Presentes y futuros en la ciudad" a Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya (ed.) *Presente y futuros. Arquitectura en las ciudades. Catálogo de la exposición del XIX congreso de la UIA* (10-23), Barcelona.
- De SOLÀ-MORALES, Manuel (1993) *Les formes del creixement urbà*. Edicions Universitat Politècnica de Catalunya, Barcelona.
- SOLER, Jacint (1995) "La mobilitat no obligada en els resultats de l'enquesta de mobilitat a l'àrea de Barcelona, 1994". A *Papers*, num. 24, (69-80). Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona.
- SUBIRATS, Joan; MUÑOZ, Francesc; TRALLERO, Manuel; LÓPEZ PETIT, Santiago; FIGUERAS, Bruno; RUEDA, Salvador (2004) 'Observacions sobre el creixement urbà a Catalunya'. A *Quaderns d'Arquitectura i Habitatge, Concurs internacional d'habitatge a Catalunya 400.000* (200-211). Col·legi d'Arquitectes de Catalunya.
- SUDJIC, Deyan (1993) *The 100 mile city* Flamingo: London.
- VALLÈS, Josep Maria; NEL·LO, Oriol (1989) "De ciutat a metròpoli. Notes per a una lectura del Pla Estratègic Barcelona 2000 des d'una perspectiva metropolitana". A *Barcelona economia*, num. 18, (9-20).
- VELTZ, Pierre (1999) *Mundialización, ciudades y territorios*. Ariel Geografia. (1a ed. francesa el 1996).

